

ሐውኛ አባይ አሎ?

(ዘፍጥ.4:9)

ሐዋርያዊ መልእኽት
ካቶሊካውያን ጳጳሳት ኤርትራ።
፳፻ (2014)

አሥመራ - ዘመነ ትንሣኤ - ፳፻ (2014)

ሐውኻ አባይ አሎ?

(ዘፍጥ.4:9)

ሐዋርያዊ መልእኽቲ

ካቶሊካውያን ጳጳሳት ኤርትራ።

ዘመነ ትንሣኤ ፳፻ (2014)

Where is your Brother?

(Gen.4:9)

Pastoral letter

Of the Catholic Eparchs of Eritrea

Easter (2014)

Asmara Eritrea

ሐውኸ አባይ አሎ? (ዘፍጥ.4:9)

ሐዋርያዊ መልእክት ካቶሊካውያን ጳጳሳት ኤርትራ።

ሰላምታ

1. “ብእምነት ናይ ሓቂ ደቅና” ናብ ዝኾኑ ምእመናንን፣ ናብ ኩሎም ሰብ ጽቡቕ ድላይን፣ ካብ እግዚአብሔር አቦናን፣ ካብ ክርስቶስ ኢየሱስ ጌይታናን፣ ጸጋን ምሕረትን ሰላምን ምሳኸትኩም ይኹን።¹ ብትንሣኤ ክርስቶስ ኣብ ልዕሊ ኃጢአትን ሞትን ዓወት ዝተረኸበሉ፣ በዚ ዘመነ ትንሣኤ ብጌይታ ኣብ ብርሃን ምእንቲ ክትህልዉ፡ፍረ ብርሃን ዝኾነ ጽድቅን ሓቅን ክትለብሱ (ኤፌ.5:8-9 ረአ) ሠናይ ትምኒትና ንገልጽ።

ፍቁራን ብኸርስቶስ ኣኅዋትን ኣጋትን! “እምነት ነቲ ብተሰፋ እንጽብዮ ነገር ከም እንረኽቦ ዜረጋግጽ፣ ነቲ ዘይረአ ነገር ከምዘሎ ዜረድእ...”፡፡ፖራሕ ዘይኮነ፣ “ኹሉ ዓለማት ብቻል ኣምላኽ ከምዝተፈጥረ...” ዚገልጽ፣ ነቲ ኹሉ ኣብዚ ዓለምዚ ዚፍጸምን ዚኸውንን ዘበለ ከአ ኡነተይና ትርጉሙን መልእክቱን ብብርሃን “እምነት ስለ እነስተውዕሎ”²፣ ካብዛ እምነት ዚኣ ተበረሰናን፣ በኣኣ ተንቀሳቂስናን ነዛ ሐዋርያዊት መልእክትና ነቕርበልኩም።

ምስጋና

2. መብዝሕትኣም ሰባት ብጊጉይ ርድኢት ምዕባሌ ተታሊሎም፣ ካብ እምነት ዘንቢሎም ኣብ ዚርከቡሉ እዋን፣ “ነቲ ብእምነት ዝተፈጸመ ዕዮኹም፣ ኣብ ፍቕሪ ዝተመሥረተ ጳዕርኹም፣ ኣብ ጌይታና ኢየሱስ ክርስቶስ ብዘላ ተስፋ ንዝተመሥረተ ጽንዓትኩም”³ እናሓሰብና፣ኣብ ጸሎትናውን እናዘከርናኩም፣ምእንቲ ኩልኹም ንእምላኽና ነመስግና ኣሎና።⁴

“ብርሃን እምነት ነቲ ሰብኣዊ ሃለባትናን ኩነትናን፣ ብውሽጡ ከብረሃሉን ንደቅ ግዜና (ደቂ ተባዕትዮንን ደቀንስትዮን) ኣብ ኩሉ ጉዕዞኣም ዘሰንዮም ምእንቲ ኪኸውንን...ንሕይወት ሰባት ብኹሉ መዳያታ፣ እምነት ብኸመይ ዝበለ ኣገባብ ከም

¹ 1ጢ.ሞ.1:2
² ዕብ.11:1-3
³ 1ተሰ.1:3
⁴ 1ተሰ.1:2 ረአ

ተደልድላን...⁵ ከነሱተንትን፣ ነዚ ኸአ ብቻል-አምላኽ ተሰኒና ከንፍጽሞ፣ እዚ ዝዛዘምናዮ መደብ ዓመት-እምነት ዘተሓሳስበና እዩ።

ነዚ ዓመት እምነት ብዕዉትን ብናይ ምሕዳስ መንፈሳዊ መደባትን ጀሚርና፣ ዝሓለፈን ዘሎን ኮነት-እምነትናን እምነታዊ ጉዕዞናን ዓመት ምሉእ ከንምርምር፣ ንአምላኽ ከንዝምር፣ ከንጽሊ፣ ከንንሳሕ፣ ብምኽኣልና፣ ኣቐዲሙ-ውን ኣብ ታሪኽ ቤተክርስቲያንና ዓቢይ ስጉሚ ብዝኾነ፣ ብናይ ሓዳስ ሰበኻ ሠገይቲ ምቛም ስለዝባረኸና፣ በቲ ንቐዳሞትና ዝዓደሎ ነቕ ዘይብል እምነት፣ ንእግዚአብሔር አምላኽ ልዑል ምስጋና ይብጸሓዮ!

ዕላማ

3. ርእሰ ሊቃነጳጳሳት በነዲክቶስ መበል 16፡ ኣብ'ታ "አፍደገ እምነት" እትብል መልእኹቶም፣ ንቤተክርስቲያን ኮነ ነኣና ንጻሕት ምእመናን ዝሃቡና ምሕጽንታ፣ ንዘካታት ግዜና ዚርኢ ዘቕረብዎ ምልክታ ነይሩ። "ቤተክርስቲያን ብምልኣታ ኮነ ከሎም ጻሕት ልክዕ ከም ክርስቶስ ኮይኖም ነቲ ሕዝቢ ካብ ምድረበዳ መሪሖም ከውጽእዎ፣ ናብ'ቲ ሰፈር ሕይወት ኪመርሕዎ፣ ...ናብ'ቲ ምልኣት ሕይወት ዚህቡ፣ ናብኡ ከብጽሕዎ ኪብገሱ ኣለዎም" ድሕሪ ምባል፣ ቀጺሎም፡ "ክርስቲያን በቲ ንማኅበራዊ ናብራ ንሕንጻተሰባዊ ኮነ ፖለቲካዊ መዳይ ዚርኢ...ሕልፊ ዚግደሱ ኮይኖም ይረኣዩ፣ ብእምነት ብዝመጽአ ግን፣ ንሕይወት ኅብረተሰብ ኣገዳሲ ምዃኑ ከም ትሑዝን ንቡርን ዚግምትዎ ይመስሉ፣ ከም ሓቁ ግን ደጊም እዚ ግምት'ዚ ከም ንቡር ወይ ትሑዝ ኪውሰድ ኣይከኣልን ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ብዚበዝሕ "ጉዳይ እምነት" ግልጺ ብግልጺ ዚንጸግ ዘሎ እዩ፣ "ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ንትሕዝቶ እምነትን፣ ካብኡ ንዚፍልፍል ሓሳባትን መደብ ሕይወትን" ዓቢይ ግምት ዚወሃቡሉ ግዜ ነይሩ "ሎሚ ግን... ንብዙኃት ሰባት ብዝተንከፎም ዓሚቕን ረቂቕን ፈተና እምነት" መላእ ኅብረተሰብ ኪናወጽ ዚርከቡሉ እዋን እዩ። (አፍ. እም. ረአ)

4. ነዚ ከምዚ ዝበለ ነውጺ ኣብ ግምት ብምእታው፣ ብእምነትና ከንድልድል እዮም እምበኣር ኣቦና ርእሰ ሊቃነጳጳሳት በነዲክቶስ መበል 16 ነዚ መደብ ዓመት-እምነት ዝሠርዑልና። ቅዱስ ጳውሎስ ኣብ ሓዋርያነት ተመሃሪኡን ተኸታሊኡን ንዝነበረ ጢሞቴዎስ፣ "ኣሰር ጽድቕን እምነትን" ኪሰዕብ፣ ነዚ ኸአ በቲ ካብ ሕፃንነቱ ኣትሒዙ ዝነበሮ ጽንዓትን ትብዓትን⁶ ኪቕጽሎ.... "ከምዝመዓዶ፣ ንሕና ኣብ ኤርትራ ናይ እትርከብ ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን ጳጳሳት ድማ ካብ'ቶም ኣኃትን ኣኃውን ምእመናን "ብእምነቱ ዚህከ ንኸይህሉ"⁷ ከነንቐቕሕ ግቡእና እዩ።

⁵ ብር. እም. 6
⁶ 2ጢ.ሞ.2:22
⁷ አፍ. እም.: 15

ፍቁራት አጋትናን አጎሞትናን! እዛ ከንድ'ዚ ዚአክል አገዳሰነት ዘለዎ "እምነት ከይትጠፍእ ምእንታኻትኹም ከምዘጸለና"⁸ እንከነረጋግጻልኩም፡ ኢየሱስ ንጴጥሮስ ኣብ ዝሃበ ሕድሪ፣ ንአጎሞቱን ኣጋቱን ኣብ'ታ እምነት'ቲአ ንኸጽንጾም ዝነገሮ ቃል ነኣና'ውን ከምዝተባህለ ንርዳእ፣ከምኡ'ውን እቲ ንኣዳም "አበይ ኣሎኻ?" (ዘፍጥ.3:9) እናበለ ንደቅሱብ ዚደሊ ኣምላኽ፣ ኣብ'ዛ መወዳእታ መልእኽቶም ኣበና ርእስ ሊቃነ ጳጳሳት ፍራንቸስኮስ ከምዝበሉና፣ ነኣና'ውን "ሓውኻ ኣበይ ኣሎ?" [(ዘፍጥ.4:9) (ታሕ. ወን.21)] እናበለ ከምዚሓትት ንፈልጥ። ምእንት'ዚ ብኹሉ መዳያት ሕይወቱ ኣመት ኃውና ንምግባርን፣ "ካብ ምእማን ንዚመጽእ ዓቢይ ታሕጓስ ንምስትምቓርን እምነት ንዚኸፍተልና ሰፊሕ ኣድማስን፣... ነታ እምነት'ቲአ ድማ ብፍጹም ሓድነታን ምልኣታን ከንገልጻ፣ ቡቲ ህላዌኡን ብሰራሕ መንፈስ ቅዱስን በርቲዕና፣ ኣብ ዝኸሪ ጎይታ እሙናት ኮይንና ንኸንርከብ..."⁹ ብዚብል ዕላማ ነዚ ንጽሕፈልኩም ኣሎና።

፩^ይ ክፍሊ፡ ምዝዛም ዓመት እምነት

እምነት እንታይ እዩ?

5. በዚ ክኸበርናዮ ዓመት እምነት ተለዓዒልና ናብ ዝተሓደሰ መድረኽ ሕይወት ደደብና ከንሰጉም ስለዝተደልየ እዚ መደብ'ዚ ተኸይዱ። ምእንት'ዚ ዓመት-እምነት ተዛዚሙ ማለት፣ ኣብኡ ብዝረኸብናዮ ሓዲስ ኃይሊ ተሓገዝና ከንጎዓዝ ከምዝተበገስና ዜመልከት ስለዝኸነ፣ እቲ ናይ ሓቂ ዓመት እምነት ወይ ጉዕዞ እምነት ተዛዚሙ ዘይኮነስ፣ ሕጂ'ዩ ተጀሚሩ፡ ዚቕጽል'ውን እዩ።

ስለ'ዚ እምበኣር እምነት ንሓደ ሰብ ከመይ ዝበለ ታሕጓስ ከምትህቦ፣ ዚኣምን ሰብ፣ ዚኣምን ሕዝቢ፡ ካብ'ቲ ዘየኣምን ብኸመይ ከም ዚፍለ፣ ኣብ ኣምላኽ ምእማን ኣየናይ ሓለፋ ከምዘለዎ፣ ዘይምእማን ከኣ ከመይ ዝበለ ወጽዓ ምጂኑ ከነስተውዕል ይግባእ።

ነቲ ኣብ ኣምላኽ ዘየኣምን ሰብ፣ ዓለም መበቁሉን ምምዕባሉን ከሉ ኣንፈትን ዕላማን ብዘይብሉ ኣገባብ ዚካየድ እዩ። ናይ ዕድልን ኣጋጣምን እንኪኸውን፣ ኣብ ኣምላኽ ንዚኣምን ግን ዓለም ፍጥረት ኣምላኽ እዩ፣ ናይ ክእለቱን ኣፍቅርቱን ሕያውነቱን ውጽኢት፣ ነኣና ንደቅሱብ ከኣ ብሓላፍነት ከንነብረሉ ዝተሞህበና ዓቢይ ህያብ እዩ።

6. ብዘይካ እምነት፣ እቲ ግፍዕን ሥቓይን ውርደትን ብኸምኡ የሓልፍ፣ሥቓይ ዝወረደ ሰብ ምስኪን ይበሃል፣ ምስ እምነት ግን ኣምላኽ ናይቶም ግፋዓትን ተሣቕይትን ንብዓት ኪደርዘሎም¹⁰ እዩ ቊስሎም ኪዝነከሎም እዩ፣ "ከሉ ሥጋ ዝለበሰ ከኣ ድንገት ኣምላኽ ኪርኢ እዩ" (ሉቃ.3:6)።

⁸ ሉቃ. 22:32
⁹ ብር. እም. 5
¹⁰ ራእ.21:4

ብዘይካ እምነት እንተኾይኑ፤ እቲ ዝበለጸ ናይ ሕይወት ሰብ ተመክሮታት ከም ሕያውነት፡ ፍቕሪ፡ ስነት፡ ምሕዝነት፡ ምሕረት፡ ረድኤት፡ ሠናይነት...ዘበለ ኩሉ፤ ትርጉም ዘይብሉ ሓላፊ ነገራት እዩ፤ ምስ ኣምላኽ ግን ኣብ መፈለምታ ይኹን ኣብ መፈጸምታ ወትሩ እቲ ሠናይን እቲ ፍቕርን ኣሎ። ኩሉ እንፍጽሞ ተግባራት ከኣ፤ እቲ ናይ “እምነትና ፈላምን ፈጸምን”¹¹ ዝኾነ ኢየሱስ ክርስቶስ ባዕሉ የጽንዓልናን የበርትዓልናን።

ብዘይካ እምነት እንተደኣ ኮይኑ፤ ሞት ናይ ኩሉ መወዳእታ፤ ንኹሉ ሰብኣዊ ርክባት ዚብጥስ ኮይኑ ኪረኣ እዩ። ምስ እምነት ግን ሞት ካብ’ዚ ግዜያዊ ዓለም’ዚ ፈነዎ፤ ናብ’ቲ ምስ ኣምላኽ ዚንበር ሕይወት ድማ መእተዎ፤ ምስ ዝቐደሙና ዘራኸበና፤ መወዳእታ ናብ ዘይብሉ ዘለዓለማዊ ሱታፌ ዘእትወና እዩ።

7. ብዘይካ እምነት ኪሕሰብ ከሎ፤ ናብ’ዚ ዓለም’ዚ በጋጣም ብዕድል ከም ዝመጸእና ገቢርካ ኪግመት፤ መወዳእታና ከኣ ከንቱን ኢምነትን፤ ኣብ ኢድ ኃይልታት ጥፍኣትን ኪኸውን ማለት እዩ። ኣብ ኣምላኽ ብዘሎና እምነት ግን ካብ’ቲ ፈጣሪ ሰማያት ምድርን ዝመጸእና ምዃንና ንርዳእ፤ ብኃውና ንግደስ፤ መወዳእታ ከኣ ናብኡ ናብ ቤት ኣቦና ንምለስ፤ እዚ ሕይወት’ዚ ንግዜኡ’ኳ ብጸገማትን ግድላትን ዝተናወጸ እንተኾነ፤ መወዳእታኡ ግን ናይ ጸጋ ኣምላኽ ውሕስነት ከምዘሎና ንፈልጥ። እቲ “ብኸርስቶስ ዘይመቀረ ኹሉ መሪርን መጸጸን ብምዃኑ” (ቅ. በርናርዶስ) ብእምነት፤ ብፍላይ ድማ “ኣነ መንገድን ሓቕን ሕይወትን እየ”¹²፤ ኣብ ዝበለ ኸርስቶስ ዚህልወና እምነት፤ ንሕይወት ዜብርህን ዚመርሕን እዩ። እንተዘይኮነ ናብ ጸልማት ምውዳቕ ግዲ እዩ። “እምነትኩም እንተዘይጸንዐ፡ በሓቂ ኣይከትጸንዑን ኢኹም”¹³።

8. እዛ ኣብ ኢየሱስ ክርስቶስ እትግለጽ እምነት፤ ንዓለም እትሰዕር እምነት’ያ¹⁴ ከንብል ከሎና፤ ንዓለም ትንዕቆን ተርሕቕን ማለት ዘይኮነስ፤ ልቡ ከምዚኸፈትን፤ ነቲ ደረታቱ ሰጊሩ ምስ ኣምላኽ ናብ ዚግበር ሱታፌ ብምእታው፤ ምልኣት ሕይወትን ሓጎስን ንኺጭብጥ፡ ንትዕቢትን ተንኩልን ጽልእን ኃጢአትን ንኺሸንፍ እተኸለሎ ስለ ዝኾነት እዩ። ብእምነት እንተደኣ ኾይኑ፡ ሰብ ኣምሳል ኣምላኽ፤ ውሉድ ኣምላኽ

¹¹ ዕብ.12:2
¹² ዮሐ.14:6
¹³ ኢሳ.7:9
¹⁴ 1ዮሐ.5:4

ምዃኑ ዘርደአሉ፤ ሰባት ኣብ ትሕቲ ሓደ ኣቦ ኮይኖም፤ ብፍቕሪ ሓድሕድ ኪነብሩ፤ ናይ ኃምሙን ኃውቶምን ሃለዎት ደሃይ ኪገብሩ ከም ዚግበእም ዘመልከት እዩ። ምኽንያቱ እቲ ...”ንሱብ ዘይመውት ገይሩ እዩ ዝፈጠር፤ እው ብመልክዑ ዘለዓለማዊ ገይሩ ዝፈጠር”¹⁵ እግዚአብሔር፤ ወትሩ “ኣባይ ኣሎ ኃውኻ?” እናበለ ምሕታት ኣየቋርጽን እዩ።

“...ወድሱብ ብቐጻሊ ኣብ ትሕቲ መንፈስ ኣምላኽ ብምዃኑ፡ ንሕቶ እምነት ፈጸሙ ሸለል ኪብሎ ኣይክእልን፤ ናይ ዝሓለፈ ኣዝማናት ተመክሮን ትዕዘብትን ኮነ፡ ናይዚ ዘሎናዮ እዋን ዝተፈላለየ ምልክታት ነዚ እዩ ዜረጋግጸልና። ወትሩ ከኣ ወድሱብ፡ናይ ሕይወቱን ስራሓቱን ሞቱን፡ትርጉምን ምሥጢርን ንምፍላጥ፤ብዘይንጹር ኣገባብ’ውን ይኹን ኪርዳእ ምስተመነዩ እዩ...”¹⁶። ንኸርስቶስ ምፍላጥን ዘይምፍላጥን ከመይ ዝበለ ፍልልይ ከምዘለዎ፤ ምስኡ ክትጎዓዝ ምኽኣልን፤ ብዕወር ኣገባብ ምክያድን በበይኑእዩ፤ንቑሉ ምስማዕ...ምስኢየሱስ እንተኹይኑ፤ ሕይወት ብመንፈስ ዝሃብተመት ትኸውን፤ ኣብ ኩሉ ኸኣ ትርጉም ምርካብ ይክኣል...”¹⁷።

9. ቤተክርስቲያን ንምድራውን ግዜያውን ሃለዎት ደቂሱብ ብወንጌል ከተብርሀ ግቡኣ ስለዝኸነ፤¹⁸ “ሎሚ ናይ ዘለዉ ኩሎም ሰባት ሓጎሶምን ተስፋኣምን፡ ሓዘኖምን ጓሂኣምን፡ እዚ ኩሉ ናይ ቤተክርስቲያን ሓጎስን ተስፋን ሓዘንን ጓህንውን...” ብምዃኑ “ብርሃን እምነት ከኣ ንሥቓይትዚ ዓለምዚ ከምንርስዕ ዚገብር” ዘይኮነስ፤ እምነት “ኣብ እንገብር ስጉምትና ዚመርሓና፤ ንጉዕዘና ዚበቅዕ መብራህቲ” እዩ። እቲ “ናይ እምነትና ጀማርን ፈጻምን ባዕሉ”¹⁹ ብምዃኑ፤ ብብርሃኑ ምእንቲ ክንርኢ ክርስቶስ ኣብ’ቲ ጠመተኡ ከሳትፈና’ ኢሉ²⁰፤ “ኣዳም ኣባይ ኣሎኻ?” (ዘፍጥ.3:9) እናበለ ደለየና። ስለ’ዚ በዚ “ንዕለታዊ ሕይወትና ሓዲሽ ኃይልን ብርታዕን ዚህብ”²¹ እምነት ተመሪሕና ንኩነታትናን ኩነት ሓውናን ክንግምግም ግቡኣ እዩ።

ነዚ ንምግባር “ዚደፍኣና ዘሎ ምድራዊ ወይ ሓላፊ ነገር ንምዕታር ወይ ክብርን ዝናን ተመኒና ወይ ድማ ንኻልእ ናብ ወገንና ንምስሓብ ዘይኮነስ ናይ ኣገልግሎት ባህሪ ጥራሕ’ዩ።²² ምእንት’ዚ ኣብ’ዚ እንገብር ገምጋም ህልው ኩነታትና፤ እምነትና ዓቢይ ሓገዝ የበርክተልና። ምኽንያቱ “ ቅኑዕን ብቐዕን እምነት ዚበሃል፤ናይ ውልቂ

¹⁵ ጥቢ. ሰሎ.2:23
¹⁶ ፍሥ. ተስ. 41 (ጉባ. ቫቲ. 2)
¹⁷ ታሕ. ወን. 266
¹⁸ ሓዋ. ተል. ምእ. 5 ረኣ (ጉባ. ቫቲ. 2)
¹⁹ ዕብ 12:2
²⁰ ብር. እም. 57 ረኣ
²¹ ብር. እም. 57 ረኣ
²² ሰላምን ምዕብልናን ... 1991

ጉዳይ ዘይኮነስ፤ ንዓለም ንምልዋጥ ዓሚቕ ባህጊ ዘለዎ፤ ሓቕን ቁምነገራዊ ክብርታትን ንምትሕልፋፍ ዚብገስ፤ ካብ'ዚ ዓለም'ዚ ክንሓልፍ ከሎና ድማ፤ ነዛ ዓለም ክንረኽባ ከሎና ካብ ዝነበረቶ ዝሓሸትን፤ ዝበለጸትን ገቢርና ንኸንሓድጋ... ዚሕግዘና እዩ።"(ታሕ. ወን. 183)

10. ብብርሃን እምነት ምርኣይ፤ ነቲ "ብኢየሱስ አቢሉ ዝመጽእ ዓቢይ ህያብ"²³ ምቕባል ማለት እዩ። "...እዚ ናይ ኣምላኽ ህያብ-እምነት ኣባና ዝወረደ መልዕልተ-ባሕርያዊ መንፈሳዊ ኃይሊ ስለዝኾነ፤ ኣብኡን በኣኡን ዓቢይ ፍቕሪ ከምዝተወፈየልና ዘበሥርጥዎ ሃል ከም ዝተነግረና፤ነቲ ቃል'ቲ ነቲ ሥጋ ዝለበሰ (ሰብ ዝኾነ)ቃል-ኣምላኽ ኢየሱስ ክርስቶስ ክንቅበል ከሎና፤ መንፈስ ቅዱስ ብኡ-በኡ ይልውጠና የሓድሰና፤ ንመጻኢ ገጽና ኣብ እንኸዶ መንገዲና የብረሃልና፤ ብናይ ተስፋ ክንፊ ተሓገዝና፤ ቦቲ መንገድ'ቲ ኣቢልና፤ ብታሕጓስ ከንጎሳፍፍ የኸእለና። ምእንት'ዚ ከኣ እዘን ብዘይንቕ ኣገባብ ሓድሕድ ዝተጠናነጋ እምነትን ተስፋን ፍቕርን ሠሚረን፤...ንሕይወትና ደራቲ ኃይሊ ይኹንኡ..."²⁴፤ እነሆምበኣር ሕጂ " ...እዚ እምነት ዜርሕወልና፤ ኣብ ቅድሚና ዚሰጥሓልናን መንገዲ ከመይ ዝበለ መንገዲ..."²⁵ ከምዝኾነ ክንግምግም ግዲ ይኹና።

11. "... ሎሚ'ውን ከም ቀደም፤ ንልቢ ወድሰብ ብዕምቁት ዘናውጽ፤ ናይ ሃለዎት ሰብ ዓሚቕን ረቂቕን ምሥጢር ምላሽ ንምርካብ፤ ሰባት ናብ ዝተፈላለዩ መደብ ሃይማኖት ይዘንብሉ...፡- ሰብ እንታይ እዩ? ናይ ሕይወቱ ዕላማን ትርጉምን፤ ጽቡቕ ወይ ሠናይ ዚበሃልኩ ከመይ ዝበለ እዩ? ኃጢአት እንታይ እዩ? ሓዘንን ጓህንከ ካባይ እዩ ምንጩ? ዕላማኡኸ? ናብ'ቲ ሓቀይና ታሕጓስ ዚወስድ መንገዲ ኣባይ እዩ ዘሎ? ብዛዕባ ሞት/ፍርዲ፤ክንየው ሞት ብዛዕባ ዘሎ ዓሰቢ ተግባራትካ ብዚርኢኺ እቲ ሓቁ እየናይ እዩ? ንህላዌና ከቢብዎ ዚርከብ እቲ ዝዓበየን፡ ብቃል ዘይግለጽን ምሥጢር እንታይ እዩ? እዚ ጉዕዞናኺ ካባይ ተበጊሱ፤ ናባይ ገጹ እዩኺ ዚመርሓና?..."²⁶ " ...በዚ እዋናት'ዚ ደረኣ ብዘሎ ኩነታት ከምዚረጋገጽ፤ ወድሰብ ብዘይካ ናይ ኣምላኽ ሓገዝን፤ ብዘይካ ተስፋ ዘለዓለማዊ ሕይወትን ኪተርፍ ከሎ ኣዝዩ ይጉዳእ፤ እቲ ንሰብ ኣብ ቅብጻት ተስፋ ከውድቕ ዚኸእል ናይ ሕይወትን ሞትን፡ ናይ ክፍኣትን ሥቓይን ግድላት ብድብድቡ ብዘይ ምላሽ ይተርፍ"²⁷። እዚ ከኣ ዝዓበየ ወጽዓ እዩ።

²³ ብር. እም. 1
²⁴ ብር. እም. 7
²⁵ ብር. እም. 7
²⁶ ዘሎናዮ እዋን፡ 1
²⁷ ፍ.ሥ.ተሰ. 21 (ጉባ. ቫቲ. 2)

፪ ክፍለ፡ ሀልው ኩነትና

በረኽት አምላኽ

12. ካብ ናይ ዝሓለፈ ተበረሰና ክንርእዮ ከሎና፣ ከነመስግነሉ ዚግበኣና ብዙሕ በረኽት አምላኽ ከም ዝተቐበልና ክንዝክር ግቡእ እዩ። ንሃገርና ክንርኢ ከሎና፣ መሊኡ ዚፈሰስ ባሕርያዊ ሃብቲኳ እንተዘይብላ፣ ኣብ ካልእ ዓለም ንዘጋጥም ገሊኡ ባሕርያዊ ሓይጋታት ርኢኻስ፣ ብህዳእን ሰላማውን ኩነታት ኣየርን ንብረትን ስለዝባረኸና፣ ፈሪሓ-እግዚአብሔር ዝሓደሮ፣ ምስ ዝኸምኡ ሰብ ብሰላም ዚሓድር ሰላማዊ ሕዝቢ ስለዝሃበና፣ ብዓሌትን ወገን ሃይማኖትን ከይተጠማመተ ዚነባበር፣ ነቲ ብዝሓትን ዓይነትን ከም በረኽት ጠሚቱ ዚከባበር፣ ነቲ ብሩህ መጻኢኡ ብህድኣትን ርግኣትን ዘማዕዱ፣ ኣብ ሰላም ዚአምንን ሕዝቢ ስለ ዝገበረና፣ ንአምላኽና ከነመስግኖ ይግባእ።

ምኽንያቱ ከኣ ናይዚ ኩሉ መሠረት ወይ ምንጭ፣ እቲ ናይ ሕዝብና ነዊሕ ሠረት ዘለዎ እምነት እዩ። እዚ እምነትዚ እዩ ምስ ዝኸምኡ ሰብን፣ ምስ አምላኽን ምስ ርኢሱን ብሰነት ንኺነብር ዘኸኣሎን፣ ሎሚ'ውን ዘኸኣሎ ዘሎን። “ሓውኻ ኣበይ ኣሎ?” (ዘፍጥ.4:9) ዚብል ሕቶ ዝኸበደ ኅሊና ሕዝብና፣ ካብ ጥንቲ ኣትሒዙ፣ ኣብ ናይ ብጻዩን ሓውን ሓዘንን ሓጎስን፣ ሕሱምን ጥዑምን ብምስታፍ፣ ኪምልሸሉ ደኣ ተረኽበ እምበር “ኣይፈልጥን! ኣነዶ ሓላው ሓወይ እየ?” (ዘፍጥ.4:9) ኪብል ኣይመለሸን። እዚ ከምዚ ዝበለ ዓቢይ ናይ እምነት ቍምነገር ከይጠፍእ፣ እምነት ሕዝብና ክትዓቢ፣ ኣጎይታ! እምነት ወሰኸና! እናበልና ክንጽሊ ግቡእ እዩ።

ንቕድሚት ንምስጳም ዚሕግዝ ብብዓይነቱ ናይ ሕንጻት መደባትን ገለ ጸዕርታትንኳ እንተተፈተነ፣ ሕይወት ወትሩ ንቕድሚት ክትሰጉም ክትመጣጠር ባሕርያዊ ስለዝኸነ፣ጋና ነቲ ዘይበጻሕናዮ ከነማዕዱ፣ ከምኡ'ውን ዘይሓወደ ቍስልታት ከምዘሎ ኪሕበኣና ስለ ዘይከኣል፣ በቲ ኣወንታዊ ጥራሕ ተዓሻሺና፣ ነቲ ኣሉታዊ ሸለል ክንብሎ ኣይንኸእልን። እዚ ኸኣ ንዝተፈላለዩ ወገናት ሕይወትና ዚርኢ፣ ንስነ-ልቦናውን ውሽጣውን ስምዒትና ዚትንክፍ፣ ንማኅበራዊ ሲቪላዊ ናብራና፣ ንግዙፍ መነባብርን፣ መንፈሳውን ሞራላውን ወገናት ሕይወትና ዚሓቅፍ እዩ። “ምእመናን ማኅበረ ክርስትናኦም ንትርከቡሉ ሃለዋትን ናይ ሃገርም ኩነታትን፣ ብቅንዕና ምትንታንን ምፍታሽን ግቡኣም እዩ”።(ታሕ. ወን. 184)

ጎልቀት ባሕሪ

13. “አብ ራማ ድምጽን ብዙሕ ዋይዋይታን ብኸያትን ተሰምዐ፤ ራሔል ምእንቲ ደቃ በኸየት፤ ሞይቶም እዮምጥ ምጽንናዕ አበየት”²⁸። አብ ዝሓለፈ ወርሓት መስከረም/ጥቅምቲ፤ አብ’ቲ ፍረ ኸራማት ዚሕፈሱሉን፤ ሕይወት ዚሕደሱሉን፤ ናይ ግእዛዊ ሓዲስ ዓመትና ተስፋ ዚንቀሳቅሱሉ ወርሓት፤ ካብ ሃገርና ሓሊፉ ንጎሊና መላእ ዓለም ዝቆሰቀሰ፤ አብ ባሕሪ መዲተራንያን ብዝተፈጸመ ናይ መእንሰያትና ሕልፈት ወይ ጎልቀት፤ ንሕዝብና አብ ሰንባደን ራዕድን ዘጥሓሎ እዩ። እዚ ፍጻሜ’ዚ ከአ ናይ’ቲ አብ ዝሓለፈ ዓመታት፤ አብ ፈቓዶ ሩባን ኮርባን፤ አብ ፈቓዶ ባሕርን ምድረቡዳን፤ ብኢድ ገፋዕትን ጨወይትን ኪፍጸም ናይ ዝጸንሐ ተመሳሳሊ ጎልቀት መቐጸልታኡ እዩ። ስለ’ዚ ንቐዳሞትን ንዳሕረዎትን ክንሓሰበም ግዲ እዩ።

አብ ገዝኡ ብሕቱ ዘይኮነስ መላእ ሕዝቢ ኪበኸየሎም ተረኺቡ።”...ምሉእ ለይቲ ክትበኪ ተሓድር አላ፤ንብዓታ ብምዕጉርታ ጀረው! ይብል አሎ ...አዋልዳ ይጉህያ አለዋ፡ ካህናታ ድማ ይትክዙ አለዉ”²⁹። ምክንያቱ እቶም ጥዑም ኪረኽቡ ዝሓሰቡ፡ አብ ቕሥፊትን ጥፍኣትን እዮም ዝወደቁ፤ እዚ ዝተጠቐሰ ቃል መጽሓፍ፤ ብዘመን ኤርሚያስ ነቢይ ንዝተፈጸመ አመልኪቱ ብሉይ ኪዳን ዘመሓላለፎ፤ አብ ሓዲስ ኪዳንውን ማቴዎስ ወንጌላዊ ዳግማይ የቕርበልና።

እቲ ናይ ብሉይ ነቲ ብ587 ቅ.ክ. አብ ኢየሩሳሌምን ከባቢኣን ንዝተፈጸመ የዘኻኸረና፤ ባቢሎናውያን ወረርህቲ ነቲ ሕዝቢ ካብ ኢየሩሳሌም ውጽእ ዝበለ፤ራማ ናብ ዚበሃል ጎልጎል (ሎሚ ራማላህ) አውጺአም፤ ንኸተማ ኢየሩሳሌም ብሓዊ ኢቃጸልዋ። ድሕሪኡ ንደቂ ኢየሩሳሌም ንባቢሎን ማሪኸም ወሰድዎም፤ ስለ’ዚ ካብ ሕጂ ንደሓር “የለውን”። በዚ ግዜ’ዚ እታ ንሕዝብን ንአዴታትን እስራኤል እትውክል፤ አደ ሕዝቢ እስራኤል ዝኸነት ራሔል ከም ዝበኸየት ገይሩ የቕርቡ። ንሃገር ምሉእ ንሕዝቢ ምሉእ አብ ሓዘን ዝሸመመ ምንባሩ እንዘከኻኸር ግን እቲ ነቢይ ነቲ ናይ ተስፋን ምምላሰን ሓሳብ ፈጸሙ ረሲዑዎ አይኮነን።

14. ወንጌላዊ ማቴዎስ ድማ፡ ነቲ አብ ቤተልሔም ዝነበረ መቓብር ራሔል ብምዝካር፤ አብ ቤተልሔምን ከባቢኣን ምስ’ቲ ብሄርድስ ዝተፈጸመ ቅትለት ሕፃናት የተሓሕዘ። “ሞይቶም እዮምጥ” ብምባል እቲ ናይ ራሔል (ብስም ኩለን አዴታት) ዘይምእባድ ምክንያቱ ይገልጽ፤ እቲ ብኸያት አውያት ናብ እግዚአብሔር ዚዳርግ፤ ንሱ ጥራሕዩ ዜጸናንዕ ዚድብስ፤ እዚ’ውን ብቓላት ብሕቱ ዘይኮነስ ብተስፋ ትንሣኤን፡ ንሙታን ብምትንሣእን ዚድበስ እዩ። እቲ “ሞይቶም እዮም እሞ የለውን” ዝተባህለ ቃሉ ተለዊጡ፤ እቲ ብኸያትን እህህታን ከአ ደው ዚብል፤ እቲ ዝወረደ በደል ብትንሣኤ ኪእረም እንከሎ እዩ።

²⁸ ማቴ. 2፡ 17-18 (ኤ.ር.31፡15)
²⁹ ድጉ. ኤ.ር. 1፡24

እዚ ከምዚ ዝበለ ፍጻሜ ማለት፣ ናይ ባሕሪ ኅልቀትን፣ ናይ ምድረበዳ ሕልፈትን፣ ናይ ጨወይቲ ግፍዕታትን፣ ኣብ'ዚ ሥልጡን እዋን ፣ እሞ ኣብ ኣፍደገቲ ሥልጡን ዚበሃል ዓለም ዝተፈጸመ ምዃኑ ቡሓቂ "ዜሕንኽ ተቐባልነት ዘይብሉ፣ ምስ'ቲ ወድሰብ በጺሕዎ ዘሎ ናይ ምዕባሌን ሥልጣኔን ደረጃ ዘይኸይድ" ኪብሉ ርእሰ ሊቃነጳጳሳት ኣቡነ ፍራንቸስኮስ ብተሪር ቃላት ገሊጾምዎ።

ምስ ራሕል ኣደ ኩሎም፣ ምስ ኩለን ኣዴታት ሓቢርና ናብ ኣምላኽ ንብዓትናን ጸሎትናን ነዕርግ። እታ ኣብ'ዚ ምድር'ዚ ዘይረኽብዎ ርግኣት፣ ነኣኣ ኪረኽቡ ኪብሉ ከኣ ብሓደጋ ዝተረኽቡ ደቅና፣ ነታ ሃሰስ ዝበልዎ ቅሳነት ኣብ ሕፅኒ ኣምላኽ ኪረኽብዎ፣ ማንም ብዘይወሰደሎም ኣገባብ ከኣ ምስኡ ኮይኖም ከም ዘስተማቕርዎ ብምእማን እንክንጽሊ፣ ንኹሎም'ቶም ምስ ናፍቕቶም ከለዉ፣ ኪረኽብዎምን ብኣካል ደው ኢሎም ኪቐበርዎምን ኪቐበጽዎምን ዘይከኣሉ ወለዶምን ሰባምን ንእዮብ ዝደበሰ ይደብሰኩም! ጽንዓት የሃብኩም ንብል ።

ዋሕዚ ሰደት

15. ነኣኣቶም ኣብ ሕፅኒ ኣምላኽ ከነማዕቀኑም ከሎና፣ ኣምላኽ ከኣ ናባና ምልስ ኢሉ "ሓውኻ ኣበይ ኣሎ?"³⁰ ሓውትኻ ኣበይ ኣላ? ውላድካ ውሉደኩም ኣበይ ኣለዉ?ኣብ ከመይ ዝበለ ኩነታት ይርከቡ ኣለዉ?... እናበለ፣ ካብ ሓይሎ ዓመታት እናናሳዕ ይረኣ ንዘሎ ኅልቀትን ሕልፈትን ደቅና፣ ነገር ዕላልን ወረን ጥራሕ ንዝገበርናዮ ነኣና፣ ዘየቕሰንን ዘየደቕሰን ሕቶ የሓተና ኣሎ።(ታሕ.ወን. 211) መንዩ ዜሕተተሉ? ኪበሃል ከሎ፣ ኣብ ጭብጢ ምስ መጻእካ፣ ሓቂ ክትዛረብ ምስጀመርካ፣ ብርግጽ ኣብ ዝተፈላለየ ደረጃ ዚበሃል ኣይሰኣንን ይኸውን። ብዓቢኡን ብሓፈሻኡን ግን ሰራቱ ነዊሕን ሰፊሕን ንኹሉ ዚትንክፍን እዩ። እዚ ሕቶ'ዚ ተመጢጡ፣ ሃገርናኽ ብዓባዩ ኣበይ ኣላ? ኣብ ከመይ ዝበለ ሃላዎት ትርከብ?...ናብ ዚብል ከብጽሕ ግዲ እዩ። "ሓላው ሓወይ ድየ?" ብምባል፣ ከነምልጠሉ ዘይከኣል ሕቶ እዩ።

- ኣብ ወጻኢ ሃገራት ካብ ዚነብሩ ሰዳዳን ብዝተረኸበ ረብሓን ጠቕምን ዝሰድዑን ዝሰሰዑን ወለዲ፣ነኣብነት'ኳ ካብ'ቲ ብዙሕ፣ ብዘይተጸንጎን ብዝተሰንጎን መርዓ ንደቆም ካብ ወጻኢ ንዝመጽኡ ምሃብ፣
- ዝዓባዩ ዝነኣሱ፣ ወጻኢ እንተኸድኩ ጥራሕ'ዩ ዚሓልፈለይ ዚብል ዕጢር ኣረኣእያ ብምምዕባል፣ ወይ ከኣ ኣብ ወጻኢ ብኸፍካ ዚሕግዙ የኣዩ ኣለዉ....ምባል፣
- ናይ መነባብሮ ለውጥን ምምሕያሽን፣ ኣብ'ዚ ኣብ ዓድና ኪመጽእ ክንዲ ንጽዕር፣ ኣብ ካልእ ከይድና ክንረኽቦ ዚብል ሓሳብ ዳርጋ ልሙድ ኮይኑ፣

³⁰ ዘፍጥ. 4፡9

- ጥጡሕ መነባብርን ሕይወትን ንምድላይ ዚግበር ጉዕዞ፣ ክሳብ መኣስ ኪቐጽል እዩ? እቲ ዘገርም ነዚ ብዘይሕጋዊ ኣገባብን፣ እሞ ብኸንደይ ገንዘብን ዚፍጸም ጉዕዞ፣ ንምዕጋት ዚግበር መቐጻዕትን ማዕዳታትን፣ ነቶም ዘንቀዱ ሓሳባቶም ከለውጥ ዘይምኽኣሉስ ስለምንታይ እዩ? እቲ ዝተፈተነ ካብ ዘይሰርሐኸ ካልእ ኣገባብ ኪመሃዝ ኣይምተኻእለን ድዩ?
- “ጸጊብን ካብ ዚዕንድራ ኣብታይስ፣ ካልኣት ዓንዲረን ኢለን ዚዕንድራ ይበዝሓ” ከም ዚበሃል፣እዋኑ ዘማዕበሎ፣ “ይኸየድ” ኢልካ ዚግበር’ኳ እንተሎ፣ ብፍላይ ንመንእሰይን ኮነታቱን ክንጥምት ከሎና ግን፣ መጻኢኡ ዘማዕድወሉ፣ መደባት ሕይወቱ ዚገብረሉ፣... ካብ’ዚ ተበጊሰ፣ኣብ’ቲ ክበጽሕ’የ...” ዚብል ሃንቀውታ ዘይርእየሉ ኮነታት፣ “... እዚ ዘለኹዎ ኮነት ጽንሕ ኢሉ ከብቐዕ እዩ’ሞ፣ ክንየዉ ዝጥምቶን ዝጭብጦን ኣሎኒ...” ኪብል ዘይምኽኣሉ ዓቢይ ጸገም ፈጠሩ ኣሎ።
- “ኣይሰላም ኣይኩናት” ዝኾነ ኮነትና ዲዩ ነዚ ኮሉ ፈጠሩ? ዚብል ሕቶ’ኳ ዘልዕል እንተኾነ፣ ነዚ ኮነትዚ ንምልዋጥክ ድልየት ወይ ዓቕሚ የልቦን ማለት ድዩ? ንሕዝብን ንሃገርን ንዚጉድእ ኮነት ንምልዋጥክ እንታይስ እንታይ ዚግበር ዘይምተኻእለ? ፈውስኻ ካብ ርእሰኻ ስለዝኾነ፣ ኅብረተሰብ ዓለም’ኳ ግቡኡ እንተዘይፈጸመ፣ እቲ ግዳይ ዝኾነ ወገን ግን ተባላሒቱ ግድሉ ንምፍታሕ ኪጽዕር፣ ረብሓኡ ዚጠልቦ እዩ። እንትርፊ ንዓመጽትን ንጨወይትን፣ ንሕዝብን ንሃገርን ካብ ዘየርብሕ፣ ካብ ከምዚ ዝበለ፣ ኣይሰላም ኣይኩናት ዝኾነ ሃለቦት ከምዚውጻእ ኪግበር ኣለዎ።

እዚ ስለዘይተለወጠ ከኣ፡ ህልው መነባብር ዘይጽወር ኮይንዎ፣ ቦቲ ኣብ ሰግር-ማዕዶ ዘሎ ንብረትን፣ ዘይረኣዩ ሕይወትን ተሳሒቡ፣ እቲ ደላይ ለውጢ መንእሰይ ዚገብር ዘሎ ጉዕዞ፣ ኪጅምር ከሎ ብሕጋዊ መንገድን ኣገባብን ዝነበረ፣ ሕጂ ግን ኣንፈቱ ለዊጡ፣ ግዳይ ባሕርታትን በረኻታትን ኣራዊትን ግዳይ ኣረመናዊ መሸጣን... ክሳብ ምዃን፣ ኣዝዩ ኣብ ዘተሓሳሱበ ደረጃ ተበጺሑ ኣሎ።

16. ኣብ ጸምጸም በረኻ ኣራዊት ንሱብ ኪጸባእስ ንቡር እዩ። እቲ ኣዝዩ ዘስካሕክሕ ግን፣ ካብ ከምዚ ዝበለ ሃለቦት ስደት ዝማዕበለ፣ ንሰባት ጨዊኻ ብዘይተኣደነ ገንዘብ እትህብትመሉ፣ ዝገደደ ከኣ ሰብ ንሱብ ኣራዊት ዝኾነሉ፣ ነቲ በምሳል ኣምላኽ ዝተፈጥረ ሰብ፣ ክብሩን መሰሉን ንዘለዎ ከፍተፍከ ጠቢሕካ ጉዘዚኻ ናብ “ዕዳጋ ሓራሻ” ምውራድ... ይፍጸም ኣሎ። ኣብ ታሪኽ ተሰሚዑ ዘይፈልጥ፣ ዘመነ ባርነትን ሕጊ-ኣራዊትን ኣብ’ዚ ሰልጡን ዓለም ተመሊሱ ዝኣተወሉ ኮነታት ክትርኢ ከሎኻ፣ ናይቶም ፈጸምቱ ሕሊናን ኣተናን’ኳ እንተደንዘዘ፣ እቲ ነዚ እናረኣየ ዚርከብ ዓለምከ ከመይስ ከመይ ኢሉ ተጻዊርዎ ኣሎ?? ንምቕዎሙ ንምውጋዱ’ውን ዘይምጉያዩ፣ ኣውራ ከኣ እዚ ነውራምን ኣራዊታውን ተግባር ናይ ዚፍጸመሉ ቦታን፣ ናይ ዚፍጽሙ ሰባትን፣ ናይቶም ኣብ ልዕሊኦም ዚፍጸም ግዳይትን...መንግሥታትን መራሕትን፣

ምድሪ ዘቢጣም ነዚ ግፍዕዚ ንኸወግዱ እንታይ ዘይምገበሩ!! እዚ ዘስካሕክሕ ተግባርዚ ዘይተግግተሰ ድልየት ድዩ ማህሚኑ? ዓቕሚ ድዩ ደኺሙ? ወይ ከኣ ዝተገብረ ጸዕሪ እንተሎ፣ ጸማ ድዩ ተሳኢኑ? ወይስ መንዮ ረቢሒሉ? እንታይ ኢና ክንበል? ብዓቢሉ ካብ ፍርዲ ኣምላኽ ዘየምልጥ እንተኾነ፣ ታሪኽን ግዜን ግን ከግህዶን ኪፈርዶን ዘለዎ እዩ።

ነዚ ከምዚ ዝበለ ሃለዎት ንምቕያር፡ ሓያልን ዝተዋሃደን ጸዕሪ፣ ማለት ናይ ኣተሓሳስባ ለውጥን፣ ግብራዊ ናይ ስራሕን ማኅበራዊ ኮነታትን መሠረታዊ ሕፃቤ ከም ዘድሊ ምልክታን መጠንቀቕታን ካብ ዚህብ ኣይወሓደን። ብመዳይ ሕጋውን ፖሊቲካውን ኣገባብውን ነዚ ጉዳይዚ ኣብ ግምት ዘእተወ መሠረታዊ ሕቶን ጠለብን ክትጥምት ዚግድደካ እዩ፣ ነዚ ሸለል ምባል ኣብ ቅድሚ ኣምላኽን ሰብን ዜሕትት ምጻኑ ምዝካር ኣድላዩ እዩ። “ከመይ ነፍስወከፍና ነቲ ብሥጋዊ ሕይወቱ ከሎ ዝገበሮ ሠናይ ኮነ እከይ ምእንቲ ኪቐበል፣ ኩላትና ኣብ ቅድሚ መንበር ፍርዲ ክርስቶስ ብግዲ ክንቀርብ ኢና” (2ቆሮ.5:10)።

“...መሥርዕ ሓቕን ቍምነገራትን ተዘናቢሉ፡ ሕማቕን ጽቡቕን፡ ክፉእን ድሙዕን ምስ ተደባለቐ፡ ጉጅለታትን ውልቀሰባትን ረብሓኦም ጥራሕ ደኣምበር፣ ናይ ካልኣት ሰባት ግዴታ ዘይብሎም ይኹኑ፣ በዚ ከኣ ወዮ ዓለምና ናይ'ቲ ሓቀይና ሕውነትን ስኒትን ቦታን ባይታን ምጻኑ የቋርጽ። በዚ ዘሎናዮ ዘመንምበኣር እቲ ዝተጋነነ ዘይመልከው ዝሓዘን ሓይሊ ወድሰብ ንዓሌትሰብ ብቐንዱ ንምጥፋእ ጠንቂ ዝኾነሉ ኮነታት ንርኢ ኣሎና...”³¹።

ግዙፍ መዳይ ሕይወትና

17. ሕዝብና ብዙሕ ቍስልታት ጸዊሩ ይካየድ ከምዘሎ ብቐሊሉ እነሰተውዕሎ ዘሎና እዩ። ድኽነትን፣ ከም ኤችኣይቪ ኤይድስን ዝበለ ሕማማት ብዘምጸኡ ጸገማት፣ ስደትን ምስኡ ዝተተሓሓዘ ነገራትን ከሉ ንገሊኡ ወገን ናብ ሞት፣ ንህልዎት ናብ ሥቓይ ዝሸመመ እዩ፤ ንዝሞቱ መንግሥተ-ሰማያት የዋርሶም ክንበል ከሎና፣ ብመንፈስ ሓድነትን ኅብረትን፡ ነቶም ግዳያት፡ነቶም ዝሓለፉን ዝተረፉን እናሓሰብና፣ ብርታዕን ምጽንናዕን ኪረኽቡ ንምህላል።

መሬትና ቀጺሉ ናብ ምድረበዳነት እናተለወጠ፣ ፈርያምነቱን ሃብቱን እናተባ ሕጉን ንነበርቱ ዘይዕንግል ይኸውን ኣሎ። ነዚ ንምሕዋይ ወይውን ንምዕቃብ ዚግበር ንጥፈታት ኪድልድል፣ ብደረጃ ሕዝቢውን ነዚ ብዚርኢ ሰፊሕ ጉስጓስ ኪግበርን፣ ዚግባእ ንቕሓት ኪጭበጥን የድሊ። ምኽንያቱ ድማ ኣምላኽ “ሓለውቲ

³¹ ፍ.ሥ. ተሰ. 37 (ጉባ. ሻቲ. 2)

ተፈጥሮን፣ ሐላውቲ ሓውናን ከንከውን እዩ ጸዊዑና”፤(አቡነ ፍራንቸስኮስ) ዝሓሎናዮ ሓውናን ተፈጥሮን፣ ተመሊሱ ኪሕልወና እዩ።

ብበርቂ ንዝሞተ ብሓዊ ደብሶ ከምዝተባህለ ከአ፣ ሃገርና መሬት ጥራሕ ኣይኮነን ዚጠልማ ዘሎ፣ እቲ ዝዓበዩ ጸገም ናይ ሰባት ዋሕዚ ንወጻኢ እዩ።

- መንእሰይ ተማሂሮም ወይስ ንኪመሃሩ ናብ ካልእ ሃገራት ይጎግዙ፣ ስለ’ዚ ናይ ምሁርን ንኡስን ወለዶ ምንጪ ናብ ካልእ ይጽንቀቕ፣ ይደርቕዮ ዘሎ።
- ሕፃናት ንዝሓለፉ ወለዶም ከርክቡ፣ ከምኡ ዝሓሸ ዕድል ኣለዎ ናብ ዝተባህለ ወገን ገጸም (ምስ ኣዴታቶም) ይውሕዙ፣
- ዓበይቲ ወለዲ’ውን ኣብ ስደት ንዚነብሩ ደቆምን ደቂደቆምን ንምርኣይ ኣብ ዚገብርዎ መገባ፣ ናይቲ ዝገሹሉ ዓዲ ወረቕት ይሕዙ፣ ኣይምለሱን።

ስለ’ዚ ሃገር ናይ ሰባት ድኻ ትኸውን ከምዘላ ብግልጺ ዚረኣ ዘሎ ኩሉ፣ ኣብ ዝኾነ ማኅበራዊ ጉዳይ ከም እንዕዘቡ፣ እቲ መንእሰይ ወለዶ ጥራሕ ዘይኮነስ፣ እቲ ማእከላይ ወለዶ ዚበሃል’ውን ዳርጋ የሎን፣ ንኡስ ወለዶን ሓይልን ዘይብላ ሃገር እንታይ እዩ እቲ ዕድላ? ሃገር ብሕዝባ ብሰባ እያ እትደምቕን እትጽብቕን እምበር፣ ብዘይሰብ ዓዲ ዓዲ ኣይከውንን፣ ሃገር ከአ ሃገር ኣይትኸውንን።

18. እዚ ዘብለና ዘሎ ድማ፣ ኣብ ቅድሚ ዓይንና ይፍጸም ዘሎ፣ ናይ ሰባት ቀጻሊ ዋሕድን ዋሕዝን ብሕቱ ዘይኮነስ ንጽባሕ ከጋጥም ዘለዎ ጸንታ እዩ እቲ ዚረኣየናን ዘፍረሓናን ዘሎ። ሓደ ስደተይና ኣብ ዝኸደ ኸይዱ፣ ናይ ሃገሩ ናፍቕትን ዝኸርን ብርግጽ የሰንዮ ይኸውን፣ ኣብ ታሪኽ ከም ንርእዮ ግን፣ ንዓዶም ተመሊሶም ዝተባህሉ ስደተይናታት ብኣጸብዕ ዚቕጽሩ እዮም። እዚ ናይ ሕጂ ንኡስን ማእከላይን ዝበልናዮ ወለዶ ጥራሕ ኣይኮነን ዚጠፍእ ዘሎ፣ እቲ ኪትከአ ዝነበር፣ ማለት እቶም ብሕፃናቶም ዝኸዱን፣ ኣብ ዓዲ ስደት ዚውለዱን ደቆም ኩሎም፣ ሃገር ዝኸሰረቶ ወለዶ ከይከውን ዘየፍርሕ ኣይኮነን።

“ካብ ምላድ ምልማድ” ስለዝኾነ፣ እዞም ዝጠቐስናዮም ደቆምን ደቂደቆምን፣ ናይ’ቲ ዝዓበዩሉን ዝረብሑሉን ሃገርን ባህልን ብርቱዕ ጽልዋ ስለዘለዎም፣ ናይ ሃገርምን ሕዝቦምን ስምዒትን ስሕበትን ንኺሓድሮም ብዕቱብ እንተ ዘይተጻዒሩ ጸገም ምምጻኡ ዘይተርፍ እዩ። ንሃገር ድማ እቲ ኣብ ውሽጣ ኮይኑ ዚሓንጻ’ዩ ሕልፊ ዜድምዓላ። ስለ’ዚ እዛ ሃገር ትባድም ከምዘላ ዘመልክት ኣውዮት’ያ እተሰምዕ ዘላ። ኣውያታ ከአ ናብ ኩሉ እዩ፣ ናብ ውልቀሰባት ስድራታት ናብ ዓበይቲ-ዓዲ ናብ መራሕቲ መንፈስን መራሕቲ ፖለቲካን... ዚቕርብ ዘሎ ጥርጉን እዩ። ምእንት’ዚ ዘለዉ ከምዘይከዱ፣ ዝኸዱ ከአ ከምዚምለሱ ንምግባር ብልሓትን ትብዓትን ዜርኢ ተበግሶታት ከድሊ እዩ።

19. “ዓድኻን ዓይንኻን ኣይምኖን” ዚብል ምስላ ኣበው ተረሲዑ ዲና ከንብል? ሎሚ ዘሎ ኣተሓሳስባን ዝንባሌን “ዓድኻስ ጣዕማኻ ደኣ” ዚብል ይመስል፣ ማለት እቲ ጣዕምን ምቕትን እትረኽቡሉ፣ ንሱ’ዩ ዓድኻ ዚብል ስለዝኾነ፣ ነዛ ሃገር’ዚኣ ንሕዝባ ምቕት

ጣዕሚ ሰራሕ ሰላም ርግአት...እትህብ ወይ ከትህብ እትጽዕር ንምግባራ ኣሎ ዚበሃል ብልሓትን ክእለትን ኪፍተሽ መድለዩ። ሕጂ'ውን ብ2001 ቤተክርስቲያን ንዝበለቶ ክንደግግግ ኮነቱን ሃለባቱን ይግድደና ኣሎ። “ስለምንታይ መንእሰያትና ዓድጓና ዘማዕድዉ ምባል ትርጉም ኣይህልዎን። ዓዲ ሰላም፡ ዓዲ ፍትሒ፡ ዓዲ ሰራሕ፣ ዓው ኢልካ ዝመሰለካ እትዛረበላ፡ ሰራሕካ እተሓድረላ ዓዲ ምስ ሓዝካ፣ መጻር ገዲፉ መጻር ዜናዲ ሰለዘየልቦ፣ ንሰደት ክንዲ ዘማዕድዉን ዝኸዱን፣ካብ ሰደት ዚምለሱን ዚውሕዙን መንእሰያት ኪህልዉና ናይ ግድን እዩ”።³² ከመይሲ ሃገር ደኣ እያ ምእንቲ ሰባ ምእንቲ ሕዝባ ዝቐመት'ምበር፡ ሰብ ምእንቲ ሃገር ከምዘይኮነ ብግብሪ ብጭብጢ ክረኣ ኣለዎ።

ስነልቦናዊ ሃለባት

20. በዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰን ብኻልእ ንሕይወትን ሰብኣዊ ክብረትን ተቐባባሊ ብዘይኮነ ሃለባትን ዚኣክል፣ ብመጻኢኻ ምጥርጣርን ምስጋእን፣ እንታይ ውሕስነት ኣሎኒ? ንዚብል ሕቶ ምላሽ ዘይምርካብን፣ ክብሪ ሰብኣዊት ሕይወት ሸለል ምባል ልሙድ ኮይኑ። ብዝኾነ ይኹን ኣገባብ ኣብ በለጽ ኣብ ረብሓ ምዝንባል፣ በዚ'ውን ግድልካ ኪፍታቕ ከምዚከኣል ምሕሳብ፣ ዝተተሰፎኻዮን ዘማዕድኻዮን ብምስእን፣ ዝተጸበኻዮን ዝሓለንካዮን ኪፍጸም ዘይምርኣይ፣ ዘይብጻሕ ምዃኑ ተገንዚብካ ምጭናቕ ዓቕሊ ምጽባብ ንቡር ተርእዮ ይመስል።

ዝኾነ ኣድማዒ መደብን ኣገባብን ኣብ ስግር ማዕዶ ጥራሕ'ዩ ዘሎ፣ ኣብ'ዚ ኣብ ሃገሪይ ዚጠቐመኒ ዘርቡሓኒ ነገር የልቦን...ወዘተ...ዚብል ኣተሓሳስባ ገኒኑ። እዚ ከምዚ ዝበለ ኮነትን ሃለባትን ነቲ ሰማይና ኣደቢንዎ ኣሎ። ነቲ ሠናይን ጽቡቕን፣ ኣብ'ዚ ብጻዕርኻ ከተጥርዮ ክንዲ ምፍታን፣ ናብ ካልእ ጥራሕ ምጥማት በዚሑ።

ምስ'ዚ'ውን ብዝተፈላለየ ምክንያት፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር (ኣብ ኣገልግሎት ኣብ ሰራዊት ኣብ ኣብያተ-ተሃድሶን ማእሰርትን...)ብዚርከቡ ኣባላታ ዝተነጻጸለት ስድራቤት፡ ዝሸምገሉን ናባዩ ዝሰኣኑን ወለዲ፡ መንፈሳም ብዓሚቕ ተሃስዮ ከም ይርከቡ። እቲ ኣፍራዩ ዝኾነ ክፋል ኅብረተሰብ ካብ ስድራቤቱ ተፈልዩ ምርካቡ ዘምጸኦ ጸገማት ርኡይ እዩ። እዚ ከኣ ቡቲ ኤኮኖምያዊ መዳዩ ጥራሕ ዚረኣ ዘይኮነስ፣ ነቶም ኣብ ቤት ዚተርፉ ኮነ፣ ነቶም ኣብ ጽምዖ ዘለዉ፣ ቡቲ ስነልቦናውን ምራላውን ወገኑ፣ ብኸመይ ከም ዚሃስዮም ንምርዳእ ኣየጸግምን። ከም ሕማም ሸኮርን ጸቕጢ-ደምን ልብን...ዝበለ ሕማማት ምስፍሕፋሑ፣ናይ ሥነ-ኣእምሮ ሕማማት...ወዘተ ምብዛሑ ብዘይምክንያት ኣይኮነን።

³² ነዛ ሃገር እግዚአብሔር የፍቅራ እዩ፣ 29

ማኅበራዊ/ሲቪላዊ ሃላዎት

21. ልሙድ ናይ ማኅበራዊ ሥርዓት አካያይዳና፣ በብቕኑናብ ናብ "ነበረ" እናተለወጠ ብምኽድ መሣርዓት ኅብረተሰብን ዚጸር ዓንድ-ገመሉን እናተማሕወ ፈውሲ ናብ ዘይብሉ ዕንወት ገጽና ንኹይድ ኣሎና ኪበሃል ይከአል። (ኤርም. 4፡11-21 ረአ)

ሃላዎት ስድራቤት

ናይ ወለድን ዓባይቲ-ዓድን መዝነት፣ ኣብ ልዕሊ ደቆምን ንኡስ ወለዶን ዘለዎም ጽልዎን ሓላፍነትን ብዝተፈላለዩ ኣገባብ፣ እንተ ብመራኸብ-ብዙኃን እንተ ግዜኡ ብዘምጸአ ናይ ኣገልግሎትን ናይ መንእሰይ ዙነታትን...ተሸራሪፉ ጥራሕ ዘይኮነስ ፈጺሙውን ዝተረፈ ይመስል። ንሕና እንብሎም ግን ወላኳ እቲ ንቡርን ባህርያውን መዝነትኩም ዝተመንዛዕኩም ኮይኑ እንተተሰመዓኩም፣ ኢድኩም ክትህቡ ግን ኣይግባእን። ሕጂ'ውን ናይ መሪሕነትን ኣብነትን፣ ናይ ዕርቅን መንገደንነትን... ኣገባብ ክትሕዙ፣ ብግዜያዊ ጣዕምን ምቶትን ከይትምለኹን፣ ንዚመጸእ ኣማዕዲኹም ክትጥምቱ፣ ንስድራቤት ኣድሕኑ ንብለኩም። ድሕነት ስድራቤት፣ ድሕነት ሃገር እዩ። እቲ "ሓውኻ ኣበይ ኣሎ?" ዚብል ሕቶ፣ ብፍላይ ንስድራቤት ኣብ ስድራቤት ንዚፍጸም ኩሉ ዚርኢ እዩ፣ ከመይሲ ኅውነት ዚፍጠረሉን ዚዓብዩሉን ዚዕንብቡሉን ባይታ ስድራቤት እዩ። ቤተክርስቲያን'ውን መሠረታ ኣብ ስድራቤት እዩ።

"... ስድራቤት መሠረት ኅብረተሰብ እያ። ኣብ'ዛ ስድራቤት ዚ'ኣ ወለዶታት (ዓባይትን ናእሽቱን) ይራኸቡ፣ ምስ ናይ ማኅበራዊ ናብራ ግድነታቶምን ግቡኣቶምን ኣወሃሂዶም፣ ውልቃዊ መሰላቶምን ግቡኣቶምን እናማዕበሉ፣ እናበሰሉ ንኪኹዱ እተኸእል፣ ብሓባር ዚነብሩላ ተቅዋም እያ"³³ ስለ'ዚ ንስድራቤትን ንናይ ቃልኪዳን ሃላዎትን ንምድሓን፣ በቲ ቅኑዕ መንገዱ ከምትስጉም ምግባር የድሊ።"³⁴

ጥራላዊ ሕንጻት

22. ኣብ ሕዝባውን ማኅበራውን ኣሠራርዓ እንተመጸእካ፣ ሥልጣን ንኣገልግሎት፣ ከምኡ'ውን ካብ ሕዝቢ ንሕዝቢ ምዃኑ ተረሲዑ፣ ፈታዊኻ እትደምዓሉ፣ ብግቡእን ዘይግቡእን ንርእስኻ እተጣጥሓሉ ኮይኑ ስለዚርከብ፣ ናብ ግቡእ ቦታኡ ንምምላሱ ሓዲስ ብልኃትን ተሓታትነትን፣ ብቕኑዕ መስመር ዚግበር ተወፋይነትን ዚሓትት ዙነታት እዩ። እቲ ብልሽውና ዚብል ቃል'ውን ኣብ ማኅበራዊ ናብራና ናቱ በሰላን ማህሰይትን ከምዘለዎ ዚከሓድ ኣይኮነን።

ብልሽውና ኪበሃል ከሎ፣ ብገንዘብ ገቢርካ ግቡእን ዘይግቡእን ንምርካብ ንዚግበር ፈተነ ጥራሕ ዚርኢ ኣይኮነን፣ ናይ ኅብረተሰብ ኅሊናን ኣተናን ኪቕበሎ ካብ ዚኸእል ሥሩዕ መንገድን፣ ካብ ልምድን ኣገባብ ሕግን ወጺእካ ምስራሕ'ውን

³³ ፍ.ሥ.ተሰ. 52
³⁴ ፍ.ሥ.ተሰ. 52 ረአ

ንርእሱ ብልሽውና እዩ። እቲ ቐንዲ መበቁሉ ኣገባብ-ቍጽጽር ምድኻሙ፣ናይ ግልጽነትን ተሓታትነትን ኣገባብ ዘይምትእትታዉ ኮይኑ ይረኣ፣ ነቲ ዚፍጸም ዘሎ ብልሽውና ሰባት ከንዲ ዘቃልዑን ዘቃልሑን፣ጉዳይካ ከምዚሰልጠካ ጥራሕ ብምግባር፣ ብዙሓት ዝጠሓሉሉ ቀላይ ኮይኑ ኣሎ። ንመደብ ሓቕነት ጥሒሳካ፣ ብሓሰት ክትካየድ ምፍቃድ ንርእሱ ውጹእ ብልሽውና እዩ። ፊሪሃ እግዚአብሔርን ሓለዋ ሕጉን ዘይብሉ ሰብ ከኣ፣ከም ዓመጽን ግፍዕን ኣብ ዝበለ ኮነታት ምውዳቕ ዘይተርፎ እዩ። "ኩሎም ሓቢሮም ሥልጣን እግዚአብሔር ዝጠሓሱን ነኣኡ ዘይተኣዘዙን ነበሩ"፣(ኤርም.5፡1-11 ረኣ)።

ካብ'ዚ ዓዘቕት'ዚ ብኸመይ እዩ ኪውጸእ ዚከኣል? ሕማም ብልሽውና ሠር እናሰደደ ዝመጽእ በኣጋ ዘይወጽእ እዩ። ብወገን መንፈሳዊ መሪሕነት ንሕሊና ሰባት ብምኸሰኳስ ብመዕበያ ዚጥረ ነዊሕ ጉዕዞ እዩ፣ብጸምን ብጸሎትን፣ማለት ብሰፊሕ መንፈሳውን ሞራላውን ምሕዳስን ምጉሰዳስን ኪፍጸም፣ ብወገን ፖሊቲካውን ሲቪላውን ሥርዓት ድማ ንጹርን ጽፉፍን ፖሊሲ ቍጽጽርን፣ ሕጋዊ ኣሰራርሓን ኪትከልን ኪድልድልን ይጽናሕ ዘይበሃል ጉዳይ እዩ።

ግዝኣት ሕጊ

23. ንሕዝብና ካብቲ ቀንዲ መለለዩኡ፣ ናይ ሕጊ ዕብየትን ግዝኣትን ዚፈልጥ ምዃኑ እዩ። "ዝባን ሕጊ" ቢሉ፣ዘንጊ-ሕጊ ቀጥ ዘበለ ሰብ፣ካብ'ቲ ዘንጊ ብረትን ኮናትን ዘልዓለ ንላዕሊ ዚፍራሕን ዚኸበርን እዩ። እዚ ጽቡቕ ልማድ'ዚ ምስጠፈኣ ድዩ ብኣደዳ ብልሽውና ተወሪስና ዘሎና? ወይስ እቲ ብልሽውና እዩ ነዚ ዜጥፈኣ ዘሎ? እዚ'ውን ንሕንጻት ሃገርን ሕዝብን ዚርኢ ጉዳይ ምዃኑ ኪዝከር ኣለዎ ንብል። ብሕጊ ዚሕተትን ዚእሰርን ኩሉ፣ ቅድሚ ኩሉ ብሰብኣውነትን ብናይ ድንጋጾ ኣገባባትን ዚተሓዘሉ፣ ቀጺሉ ድማ ቦቲ ጥሒሰዎ ዝተባህለ ሕጊ መሠረት ብዝቐልጠፈ ኪፍረድን ጉዳዩ ኣብ መዕለቢኡ ኪበጽሕን፣ብዓቢኡ ከኣ ብቕዋማዊ ሕጊ ክትምራሕ ምድላይ፣ ዝኾነ ይኹን ንርትዕን ፍትሕን፣ ንኡነተይና ሓርነትን ዝቐመ ኣካል ዚጽበዩ ነገር ስለዝኾነ፣ ዕቱብ ኣቐልቦ ኪረክብ ኣለዎ።

ምስ'ዚ እውን ብዝዓበየ ናይ ሃገርካ ግድላትን ጸገማትን፣ ብጽሑፍ ኮነ ብዘረባ ብግልጺ ዘይምክታዕ፣ ኣብ ዘተ ዘይምእታው፣ ብዋሕዲ ሓበሬታን ግልጽነትን ዚኣክል፣ ንጉዳይ ሃገር ዚርኢ ዘይምፍላጥን፣ንጹር መረዳእታን ዘይምርካብን፣ ናይ ሕሹኹ-ሹኹን ሕሜታን ሓሰትን ግዳይ ምዃን፣ ምስ'ዚ ኣብ ዝተተሓሓዘ ነገራት ምውዳቕ ጥራሕ ዘይኮነስ፣ "እንታይ ገደስኒ" ዝዓይነቱ ስምዒት የማዕብልን ይዕብልልን።

ጽን ኢልና ድምጺ ኃውና ክንሰምዕን ክንሰማማዕን፣ ኣበይ ኣሎ/ኣሎኻ? ኢልና'ውን ንሃለዎት ኃውና ኣቐልቦ ስለዘይንገብረሉ፣ እቲ ካልእ ዚብሎን ዚኹኖን ንምርዳእ ስለዘይተበገስና፣ ግድላትናን ፍልልያትናን መዓልቲ መጽእ እናዓበየ ይኸይድ ከምዘሎ ይረኣ።

ትምህርቲ

24. ትምህርቲ መሠረት ስራሕን ምዕባሌን፣ መሠረት ማኅበራዊ ለውጥን ኪኸውን፣ ነዛ ሃገር ከአ ናብ ሓዲስ መድረሽ ዘሰጋግር ወለዶ ኪሕነጽ እንተተደልዩ፣ መሣርዓት ትምህርትን ኣገባባቱን ፈጺሙ ብሓዲሽ ብልታትን ሥርዓትን ኪመሓየሽ ይግባእ። ንኡስ ወለዶ ናጸን ንጹሕን ብዝኾነ ኣእምሮ ኪመሃርን፣ ኣማዕዲኻ ዘረአ ናይ ስራሕ ዕድልን ውድድርን... ከምዚህልዎ ምግባር፣ ትምህርቲ ንስልጡናት ሃገራት ዘጨበጠን በረኽት ከንጭብጥ እንተደአ ደሊና፣ እቲ ናይ ስልጡናት ሃገራት ብልሃት ትምህርትን፣ ንትምህርቲ ዘንቀሳቕሰ ፍቱን መደባትን መጋበርታትን ምውናን ከምዘድሊ ብሩህ እዩ።

ቤተክርስቲያን'ውን ኣብ ወገን ትምህርቲ ዘለዎ ኣበርክቶ፣ ነቲ ምልኣት ሰብኣውነት ብምሕሳብ፣ ኩሉ ንዝተቐበሎን ዘማዕበሎን፣ ከም ሓቅነት፣ ጎውነት፣ ናጽነት፣ ማዕርነት፣ ዴሞክራሲያውነት፣ ፍትሕን ርትዕን፣ መሰልን ሕጋውነትን፣ ተሓታትነትን...- ዝበለ ሰብኣዊ ክብርታትን፣ መሠረታዊ መትከላትን ንምምዕባል እዩ። ነዚ ንምጭባጥ ድማ እቲ ንኻልኣት ዘርበሐ፣ ብታሪኽ ዝሓለፈን ዝተጻፈን ኣገባባት ምኽታል ብግዲ የድልየና፣ ካብ ተመክሮ ካልኣት ምምሃር ጽቡቕ እዩ።

"... ማኅበራዊ ሥርዓትን ንብረትን ቀጻሊ ለውጥን ምምሕያሻትን ዚሓትት እዩ። ኣብ ሓቂ ዝተመሥረተ፣ ብመደብ ፍትሕን ርትዕን ዝተሓንጸ፣ ብፍቕሪ ዝተኸብኸቡስ ኪኸውን፣ ብናጽነት እናዓበየ ከአ ቡብዕለቱ ብዚገብሮ ጉዕዞ ናብ ዝበለጸ ሰብኣውን ሚዛናውን ብስለት ኪበጽሕ ኣለዎ"³⁵።

ናይ መነባብሮን ቍጠባን ኩነታት

25. ናይ ነፍስወከፍ ቤት ወይ ስድራቤት ኣኮይይዳ በመንጽር ኤኮኖሚ ኪረኣ ከሎ፣ እቲ ኣብ ወጻኢ ዚነብር ዝቐረበን ዝረሓቐን ወገን ስድራቤት እንተዘይህሉስ እንታይ ምተገበረ? ወይ ብኸመይ ምተሓልፈ? ዚብል ሕቶ እንኪመጽኣና፣ "ኣምላኽ ሽግር ይፈጥርዎ መደያይቦ ከአ የምጽእ" ንዚብል ምስላ ኣቦታትና ዘኪርና ንጸናናዕ። እዚ ግና ናይ ወትሩ ፍታሕ ከም ዘይኮነ ፍሉጥ እዩ። ስራሕ እንተ ዘይተፈጠሩን፣ እቲ ውዑይ ኃይሊ መንእሰይ ሰራሕ ኣታዊ ኣብ ዘረኽበሉ መዳይ እንተዘይተዋፈሩ፣ ስራሓት ንግድን ሕንጻትን ዳግም እንተ ዘይተበራቢሩ፣ እቲ ናይ ድኽነት ዝለገመ ቕሶልን ሕማምን ደግሲ ከም ዘምጽእ ማንም ዚስሕቶ ኣይኮነን። ካብ ናይ ወጻኢ ሓገዝ ናጸ ምዃን፣ እዚ ነገር'ዚ ንሃገር ብዓቢኡ ኣድማዒ እንተደአ ኮይኑ፣ ንውልቀ-ሰባትን ውልቀ-ሰድራታትን (ድኹማትን ምግዱራትን ብዝሓደግኩ) እውን ኣገዳሲ እዩ። እዚ ግን በቲ ኪምዕብል ዘለዎ ናይ ስራሕ ኩነታት ዚጥረ እዩ፣ ብውቁብ ቃላት ናይ ዝደመቐ ኣይኮነን።

³⁵ ፍ.ሥ.ተሰ. 26

ኣብ ርእሰ'ቲ ዘሎ ናህሪ ዋጋታትን፣ እኹል ዘይኮነ ደሞዝን፣ እናሓደረ ዚውንጨፍ ናይ ኣባይቲ ክራያትን፣ ዝመረጽካዮ ሰራሕ ምስራሕ ዘይምኽኣል፣ ነኣብነት ንብዙሕ ወገናት ኅብረተሰብ ከንቀሳቕሶ ዝነበሮ፣ ሓደ ካብ'ቲ ብዙሕ፡ሰራሕ ሕንጻ ደው ምባሉ ኣዘዩ ሃሳዩ ኮይኑ ተረኺቡ። ክትንቀሳቕሶን ክትሰርሕን፣ ብረሃጽካን ፍረ ሰራሕካን ምንባር እንተ ዘይተኻኢሉ፣ በዚ ዓይነት'ዚ እቲ ናጽነት ውልቀ-ሰብን ሕዝብን እንተ ዘይደልዲሉ፣ ነቲ ናጽነት ሃገር ብኸመይ ኢና ክንርድኦ? ኣባይ ኢናኸ ክንረኽቦ? ብሓጺሩ ሰብኣዊ ሰራሕን ምዕብልናን ኣብ ናጻ ድልየትን መሃዝነትን ዝተመርኩሶ እንኪኸውን፣ ፍረ ዘለዎን ንሰብ'ውን ዘኸብርን ዘማዕብሎን ይኸውን።³⁶

ናይ ምቕትን ናይ ጣዕምን ጉዳይ ዘይኮነስ፣ ንምህላውን ዘይምህላውን ዘርኢ እዩ፣ ከም ዕለታዊ እንጌራን ማይን መብራህትን...ዝበለ መሠረታዊ ሃላቪ ነገራት፣ ናይ መነባብሮ መሠረት ክንድዝኸነ፣ ብዚምልከቶ ወገን ዚግባእ ኣቓልቦ ኪግበረሉ፣ ብሓጺሩ ሥርዓት ኤኮኖሚ'ውን ንሰብ ብዘድምዕ ኣገባብ ኪኸለስ የድልዮ።

ሥነምግባራውን መንፈሳውን ሕይወት፣

26. ኣብ ሞራላውን መንፈሳውን መዳይ ክንመጽእ ከሎና፣ እቲ ኣባና ዘሎ ቕህሲ ኣዘዩ ረቂቕን ዓሚቕን ኮይኑ ይርከብ፣ እምበርዶ ኪሓዊ እዩ? እውን የብለካ። ነቲ ሞራላውን ሥነ-ምግባራውን ተኩርና እንክንርኢ፣ "ንሕና ዲና? ወይስ ተለዊጥና፣ ካልእ ኢና ኮይንና?" ዘብል ሃለቀት ንረከብ። እቲ ሞራላዊ መምርሕታትናን ናይ ሥነምግባር ኣገባባትናን ተቐያይሩ፣ ዝነበረ ፈጹም ተሠዊሩ፣ ዘይነበረ ኣገባብ ሣዕሪሩ፣ ሥነምግባር ናይ መንነትን እንታይነትን መግለጺ ብምጃኑ፣ ኩነትና ባዕሉ ዚምስክረልና እዩ። ቅዱስ ጳውሎስ ዝበሎ ዚፍጸም ዘሎ ይመስል፣ "...ሰባት ፈተውቲ ርእሶም፣ ፈተውቲ ገንዘብ፣ተጀሃርቲ ዕቡያት፣ተጻረፍቲ ንወለዶም ዘይእዘዙ፣ዘየማስዉ፣ ሃይማኖት ዘይብሎም፣ ንሰድራኣም ዘየፍቅሩ፣ ተቐየምቲ...ገዛእ ርእሶም ገቲኣም ዘይከ-እሉ፣...ኪኹኑ እዮም"³⁷። ንሰይጣን ምምላኽ'ውን ብኸምዚ ዚመጽእን፣ ብሰም ሥልጣኔ ዚቀላቕልን ምጃኑ ምዝኸኻር የድሊ። ንሰይጣን ዘምልኹ ኣብ መንጎና ኣለዉ ዚበሃል ዘሎ'ውን ዘየሰክፍ ኣይኮነን ።

"...ካብ ቀደም ብዝተፈልየ፣ ንመደብ ኣምላኽን እምነትን ምንጻግ፣ ወይ ፈጹምካ ምሕዳግ ውልቃዊ ወይ ናይ ፍላይ ተርእዮ ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ኣብ ብዙሓት ዘረኦ ዘሎ እዩ። ከምዚ ዝበለ ኣተናን ዝንባሌን፣ሎሚ ሰነፍልጠታዊ ምዕባሌ ወይ ናይ ሓዲስ ሰብኣውነት ምልክት ገቢርካ ምርኣዩ ተለሚዱ..."³⁸።

³⁶ Caritas in Veritate 17
³⁷ ዘፍጥ.4:9
³⁸ ፍሥተሱ. 7 (ጉባ. ቫቲ. 2)

ንእምነት ሃይማኖት ከም ተወሳኺ ደአምበር ከም መምርሒ-ሕይወት፣ከም መምዘንን መገምገምን ሥነምግባር ዜቕበልዎ ውሑዳት፣ ዝገደደ ከአ እምነት መርከቢ ሃብትን ሽባያትን ገቢርም፣ ንመስቀልን ንመሥዋዕትነትን ሽለል ኢሎም ዚሰብኩ ወገናት እውን ዘየለዉ ኣይኮኑን፣ ግጉይ መሥመር እዩ። እምነት-ሃይማኖት ንመንፈስን ኅሊናን ሕዝቢ ኩስተሱ ናብ ዝበለጸጎ ዝለዓለን ሕንጻትን፣ ናብ ስነትን ውህደትን ናብ ርግኣትን ምልኣት ሕይወትን ዜብጽሕ ኪኸውን እለዎ።

27. ንእምነት-ሃይማኖት ምኽንያት ፍልልይ ደአምበር፣ ገለ'ኳ ቁምነገር ከም ዘይብሉ ገቢርካ ምቕራቡ፣ ሃሳቡን ግጉይን ውጽኢት ከምዘለዎ፣ ቡቲ ብቐጻሊ ዚዓቢ ዘሎ መንፈስ ጥልመትን ከሕደትን ንሃገርን ንሕዝብን ዚጉድእ ኣገባባትን...ኪረኣ ይከኣል። በንጻሩ ሕቶ እምነት ንመንነትን ንስነትን ሃገራውነትን ኣዝዩ ኣገዳሲ ኣበርክቶ ዘለዎ ብምዃኑ፣ ምስ ኣምላኽ ንዘለዎ ርክቡ፣ ኣብ ሕቶ እምነት ዘለዎ መትከሉ ዘየመዓራረዩ ጎብረተሰብ፣ ኣብ ዝዓበዩ ጉዳይ ኪሰልጦ ጽጉም እዩ።

ብካልእ ወገን ድማ እምነት ኣብ ዘተን ቅኑዕ ርክብን ንኸትኣቱ ዚሕግዝን፣ምስ ካልእ ንምውህሃድ ዘተባብዕን እዩ። እምነትካ ኪኸበረልካ ከትጽብ ከሎኻ፣ ብወገንካ እውን ናይ ካልእ እምነትን መንነትን ካብ ምትንካፍን ምንቃፍን ምቕጣብ ብግዲ ከድሊ እዩ፣ ናይ ፍትሒ ጉዳይውን እዩ። ቅኑዕን ብቐዕን እምነት፣ ዘተን ምውሰሳእን ሓድሕዳዊ ምትእምማን ምርድዳእን የፍሪ። ኣብ ከም'ዚ ዝበለ ናይ ምርድዳእን፣ ንካልእ ጽን ናይ ምባልን፣ ሓሳብካ ንካልእ ናይ ምክፋልን መደብ ኪኣቱ ዘይደሊ፣ ግልጺ ብግልጺ ዚቐርብ ነቐፊታ ዘይቐበል፣ እዚ ርእሰ-ምትእምማን ዝጉደሎ እዩ።

28. ምስዚውን ብዛዕባ ገንዘብን ኣመጻጽኣኡን ዘሎና ርድኢት ፈጺሙ ከም ዝተለወጠ ዜርኢ ብዙኅ ምልክታት ኣሎ። ገንዘብ ናይ ኩሉ መምዘኒ ገይርና ስለዝተረዳእናዮ፣ ንምርካቡ ዝኾነ ዝዓይነቱ መንገዲ (ሕጊ ማኪያሴሊ) ምኽታል ይረኣ ኣሎ። ኣብ ወገን ንግዳዊ ስራሕት፣ ኣብ ኣብያተ ጽሕፈት፣ ኣባይቲ ዘካርዩ...ኩሉ ብገንዘብ ኪምለኽን ነኣኡ ከምልኽን፣ እሞ ከአ ካብ ሕግን ስነምግባርን ወጻኢ ብዝኾነ ኣገባብ ኣብ ምእካብ ገንዘብ ዝጠሓሉ ትርኢ፣ እሞ ብዘየሰክፍ ኣገባብ፣ ከም ልሙድ ንቡር፣ እዚ ከምዚ ዝበለ ናይ ገንዘብ ሃኒፍነፍ፣ ናብ'ቲ ንዓለም ምሉእ ዘሰከሐ ናይ ሰባትን ኣካላቶምን መሸጣን ዋጋ-ዕዳጋን ኣብጸሑ ከምዘሎ ኩሉ ዚፈልጦ እዩ።

ኣምልኽ ገንዘብ ጣዖታዊ መንፈስ ብምዃኑ፣ ሰባትን ኣካሎምን ዚልወጠሉ፣ ብወገን ደቀንስትዮውን ኣካለን ንነውራም ዕዳጋ ዜቐርባሉ ኮይኑ። ካብ'ዚ ንኹሉ ዚልክም ናይ ጣዖትነት ኃጢአት ከድሕነና ዚኸእል ቅኑዕ መንፈስ እምነት ጥራሕ እዩ። "... የኣኸለኒ ምባል ዝሰፈኖ ሃይማኖት ዓቢይ ረብሓ እዩ። ከመይ ናብ ዓለም ዘምጸእናዮ ሓንቲ'ኳ የብልናን። ከምኡውን ካብ ዓለም ከንወስዶ እንኸእል ሓንቲ'ኳ

የብልናን”³⁹። ኢየሱስውን “ንኸልተ ጐይቶት ኪግዛእ ዚኸእል ሓደኳ የልቦን፤ ...ንገንዘብን ንአምላኸን ከትግዝኡ ኣይትኸእሉን ኢኹም”⁴⁰ ይብል።

መሠረት ቍስልናን ጸገምናን

29. እዚ ዘይሓዊ ዚመስል ቍስልና፤ እቲ ዝዓመቑን ዝረቐቐን መበቁሉ፤ እናናሳዕ እውን ከም ዚመላለስ ዚገብር፤ እቲ ኣብ ወድሰብ ዘሎ ኃጢአት ዚበሃል ቍስሊ እዩ። እዚ ብምንታይ ይግለጽ እንተተባህለ፤ ኣብ'ቲ ብደረጃ ውልቀሰብ ኮነ ብሓባር እነርእዮ፤ ፍቕርን ኃልዮትን ርኅራኄን ዝጐደሎ ሕይወት፤ ቡቲ ብዝተፈላለየ መልክዑ ዚቀላቐል ሰባዕትን ነኣይ ጥራሕ ይጥዓመኒ ዚብል ሰምዒትን እዩ። እዚ ኣብ ኩሉ መዳዖት ሕይወትና ተዘርጊሑ ወይ ሰፊሑ ዘሎ ኣመል ሰባዕትን ህርፋንን፤ ኣመል ብልሽውናን ዘይተሓታትነትን፤ ንሓደ ሕዝቢ ወይ ሃገር ዘይሓዊ ቍስሊ ኮይኑ፤ መወዳእታኡ ከኣ ሓድነትን ሕውየትን ናብ ዘይርከበሉ፤ ናብ'ቲ ሓደገይና ኩነታት የብጽሑ። ነዚ ኩሉ መንዩ ተሓታቲ ኪበሃል ከሎ፤ ብርግጽ ደረጃታቱኳ ዚፈላለ እንተኾነ፤ ካብ'ዚ ነጻ እየ ዚብል ግን ፈጸሙ የልቦን፤ ከመይ “ኃጢአት የብልናን እንተበልና፤ ንዝኣእ ርእስና ንጥብር ኣሎና፤ እታ ሓቂውን ኣባና የላን”⁴¹ እዚ ጸገምዚ ፈቲሕና ናብ ንቡር ከንምለስ እንተኾይንና፤ ናብ'ቲ ሡርን ሠራውርን ጠሊቕና ከንኣቱ ከድልየና እዩ። እቲ ሕውየት'ውን ካብቲ ሡሩ ኪጅምር ኣለዎ።

ፋሕ ዝበለ ካርታ-ዓለም ከተዓራሪ ዝተሓተተ ቁልዓ ኪበላሓት ከሎ፤ ነታ ካርታ ቡቲ ዝባና፤ ስእሊ ሓደ ሰብ ከምዘለዎ ኣስተውዓለ። ኣፍንጫን እዝንን... እናኣለለየ ከኣ፤ ኣብ ሓጺር ግዜ ነቲ ምስሊ ሰብ ንምሥራዕ ዘይተጸገመ ቁልዓ፤ ማዕረ ማዕረኡ፤ ቡቲ ካልእ ገጽ ንዝነበረት ካርታ ከትኮና ከምዚግበኣ ብምግባር ብድርብ ተዓወተ፤ መልእኸቱኸ፤ ዓለም ንምትዕርራይ ቅድም ንሰብ ምዕራይ ዚብል እዩ።

ሃገራዊ ይኹን ውልቃዊ ናይ ወድሰብ ጉዕዞ ኪሠምር፤ ሚዛናውን ምዕሩግን ከብሩ ዝሓለወን ኪኸውን እንተተደልዩ፤ ብሓጺሩ ምልኣት ዝዓዘዘ ንኪኸውን፤ ብላዕሊ ኣምላኸ፤ ብታሕቲ ድማ ሰብ ዝማእከሉ ሥልጣኔ ንምሕናጽ ድልዳል መሠረት ምንባር የድሊ። “ኣምላኸ እንተዘይሓነጸ፡ ሓነጽቲ ንኸንቱ ይጽዕሩ” (መዝ. 127፡1)። ሃገር ዚበሃል ከኣ ሓደ ክፋል መሬት ጥራይ ዘይኮነስ፤ ናይ ሓባር ተመክሮን መነባብርን ታሪኽን ጉዕዞ ሕይወትን ዘለዎ፤ ጥዑምን ሕሱምን፤ ውዑይን ዝሑልን፤ ሠናይን ግናይን...ብሓባር ዝተቐበለን፤ ብሓደ ዕላማ ዝማዕበለን፤ ተኣሳሲሩ ዝደልደለን ሕዝቢ እዩ። ስለ'ዚ ንሰብን ንግድላቱን፤ ነቲ ንቡር ሃለዎቱን ታሪኻዊ ኩነቱን ኣብ ግምት ዘእተወ ጉዕዞ ሃገር፤ ጥዑይን ቅነዕን ጉዕዞ ከንብሎ ንኸእል።

³⁹ 1ጢሞ.6:6-7
⁴⁰ ማቴ. 6:24
⁴¹ 1ዮሐ.1:18

ጉዕዞ ሰላም

30. አቅድም አቢሉ (አብ ቀ.12) “ብሰላም ዚሓድር ሰላማዊ ሕዝቢ” ከምዘሎና ዘኪርና፤ ከም በርከትን ሠናይን ምርኣይና ቅነዕ እዩ፤ እንተኹን “... ሰላም ኪበሃል እንከሎ፡ ውግእ ዘይብሉ ጥራሕ ማለት ኣይኮነን፤ ኣብ መንጎ ተጻረርቲ ወገናት ሚዛን-ሓይሊ ብምሕላው ንዚርከብ ሰላም ዚርኢውን ኣይኮነን፤ ብመላኸን ዓብላልን ሥርዓት ዚመጽእውን ኣይኮነን፤ ሰላም ኪበሃል ከሎ፡ብግቡእን ቅነዕን ኣገባብ ንዚካየድ “መደብ ፍትሕን ርትዕን”⁴² ዚርኢ እዩ። ምእንት’ዚ ኣብ ውሽጣዊ ርግኣትን ህድኣትን ዝተመርኩሰ እዩ። ሰላም ማለት ኩሉ ወገን መሰሉ ዚጭብጠሉን፡ ብሕጋዊ መገዲ ግቡኡ ዚረኽቡሉን እንኪኸውን፤ እዚ ሰላም’ዚ ኪመጽእ ዚኽእል፤ እቲ ንኅብረተሰብ ዝሠረዐ ኣምላኽ ኣብ ዚህቦ ውሽጣዊ ስኒት እንኪምሥረትን፡ ቡዩም ንፍትሒ ጸሚእም ዚንቀሳቅሱ ሰባት ኣብ ግብሪ እንኪውዕልን እዩ”⁴³።

ንሰላም ኣብ ሓደጋ ዘውድቕ ግፍዕን ዘይፍትሓውን ኩነታት ኪሥዕርር፤ ቅንእን ትዕቢትን ዘይምትእምማንን ኪነግሥ እንከሎ እዩ።⁴⁴ ዝኹን ይኹን ሰብ መሰሉን ክብሩን ኪትንከፍ፤ግቡኡ ኪሰእን ከሎ፡ መሠረታት ሰላም የሃምም። ከምኡ ፍትሒ ዚጽብዩን፤ ብመንገዲ ሕጊ ዚድለዩን፡ዝተታሕዙን፡ ብዝቐልጠፈ ፍትሒ ከምዚረኽቡ ምግባር፡ንሰላም ድልዱል መሠረት ምንጻፍ እንኪኸውን፤ “ዝተደናገዩ ፍትሒ፡ ዝተነፍገ ፍትሒ” ዝተባህለ’ እውን ንኸንቱ ኣይኮነን። መደብ ፍትሕን ሰላምን ብሓን-ሳብ ተቓንዮ ዚኸይድ’ምበር ኪነጻጸል ኣይክእልን። እቲ “ሓውኻ ኣበይ ኣሉ?” ዚብል ዘናውጽ ሕቶ፤ ዝለዓለ መቓልሑን፡ ኣውያቱን ንብዓቱን “ካብ ምድሪ ናብ ኣምላኽ ዚጠርዓሉ” (ዘፍጥ.4፡10) ኩነትን ብግልጺ ዚረኣየሉን ዚስመዓሉን ኮይኑ ኣሎ።

መዛዘሚ

ትንሣኤ ክርሱቶሰ ብእንዝከረሉን እነኹብረሉን ፡ በዚ ዘመነ ትንሣኤ፤መበል 23 ዓመት ናጽነታ ንእተኹብር ሃገርና ኣምላኽ ኪባርኽልና፤ ሃገር ትንሣኤን፡ ሃገር ተስፋን ፍቕርን፤ ሃገር ፍትሕን ርትዕን ኪገብረልና ከንጽልን፤ ከንጽዕርን ናይ ኩሎም ወገናት መራሕትን ናይ ሕዝብን ናይ ነሰወከፍን ግቡእ እዩ። ኣብ’ዛ ሃገርዚኣ ዘለዉ ምእመናንን ሰብ ጽቡቕ ድላይን፡ ንሰላምን ዝተን ንምርድዳእን ከምዚጽልዩ ነኣምን። “... ብስመይ ዝለመንክም ...ኸንብረልኩም እዩ... ፤(ዮሐ.14፡13)-ብዝበለና መሠረት፤ ጸሎትና ንኸንቱ ከምዘይኮነ ንፈልጥ። ስለ’ዚ ሃገርና ነቲ ካብ ኣምላኽ ዚመጽእ ሰላም ጸሚእ ከምዘላ ርኡይ እዩ። “ሰላመይ እኔድገልኩም ኣሎኹ፤ ሰላመይ እህበኩም ኣሎኹ። እቲ ኣነ ዝህበኩም ዘሎኹሰ ከምቲ ዓለም ዚህቦ ኣይኮነን፤ ኣይትሸበሩ፤ ኣይትፍርሑ”።(ዮሐ.14፡27-28)

⁴² ኢ.ሳ. 32፤
⁴³ ፍ.ሥ.ተሰ. 78
⁴⁴ መዘ.ሃይ. 2317

፫ኛ ክፍለ፡ ምስክርነት

“መሰኻኸረይ ከትኮኑ ኢኹም” (ግ.ሐ. 1:8)

31. “ሃልሃልታ እምነት ሓደ ግዜ እንተደአ ጠፊአ፤ እቲ ካልእ ብርሃናት'ውን ኪድብዝዝ ስለ ዚርከብ፤ ብርሃን እምነትና ዳግማይ ኪበርህ”⁴⁵ ኣለዎ። ሃልሃልታ እምነት ወትሩ ከም ዘንበልብል፡ ብርሃን እምነት ወትሩ ከምዚበርህ ምግባር ማለት፡ ካልእ ዘይኮነስ፤ “ኣብ ኢየሩሳሌምን ኩላ ይሁዳን፡ኣብ ሰማርያን ክሳብ ወሰን ምድሪ ኸአ መሰኻኸረይ ከትኮኑ ኢኹም”⁴⁶ ንዝተባህለ ቃሉ ምፍጻም፤ ምስክርነትካ ምዕዛዝ ማለት እዩ።

እዚ ናይ ኢየሱስ ብርቱዕ ኃይለቃል ሎሚ'ውን ነኣና ዚበሃል ዘሎ እዩ። ንፊለማ ነቶም ተኸተልቱ ኪበሃል እንከሎ፤ እታ ማኅበረ ምእመናን ከትዓቢ ጀመረት። ክሳብ ሎሚ ቤተክርስቲያን ከትዓቢ ትርከብ ኣላ። ንሕና'ውን ኣብዚ መስርሕ ዕቤት'ዚ ናትና እጃም ከም ዘሎና፡ ናቱ ኣካልን ክፍልን ምዃንና ንፊልጥ። እዚ ዝተጠቐሰ ቃል'ዚ ዝኸበደም ከም እኒ ኣቡነ ሰላማ ቅዱስ ፍሬምናጦስ ዝበሉ ቀዳሞትን ድሕሪኦም ዝሰዓቡ ፱ቱ ቅዱሳንን፤ ንኸርስትና ኣብ ሃገርና ተኼሎም ኣዕበዩ፤ ዳሕራይ ድማ ከም እኒ ቅዱስ ኣቡነ ያዕቆብ ዩስጢኖስ ሰቢኹም ንክርስትናና ድልዱል መሠረትን ዳግማይ ንቐሓትን ኪህብም እንከለዉ፤ እዚኣቶምን ተኸተልቶምን ዝሰርሑምን ዝረሃጽምን ኩሉ ንሕና ሎሚ ነስተማቕርን ንነብሮን ከምዘሎና ፍሉጥ እዩ። በብግዜኡ'ውን እዋኑ ዚጠልቦን ዚሓቶን መደባትን ምልክታት ግዜን እናስተውዓለን፤ መምርሒ ቤተክርስቲያን እናተኸተለን፤ እነሆ ሕጂ ኣብ'ዛ ሃገርና ዚርከብ ካቶሊካዊ ወገን ሕዝቢ እግዚኣብሔር፤ ኣብ ኣርባዕተ መጓሰ ወይስ ሰበኻዊ ኤጳርቅና ተመዲቡ ኪጐዓዝ ይርከብ ኣሎ።

32. ንኹሎምቶም ኣብ'ዚ ግራት-እምነት ዝሰርሑን ዝመርሑን፤ ብእምነት ዝተመላለሱን እምነት ዘውረሱን ጳጳሳት ካህናት መነኮሳን ደናግል ምእመናን ኣበታት/ኣዴታት ብምስጋና ንዝክሮም። ኣሰሮም ብምስዓብ ከኣ ምስክርነትና ከነጉልህ ቃል እነኣትወሉ እዩ። ካቶሊካዊ እምነትና ሠር ሰዲዱ፤ ክርስቶስ ብቻሉ ብተግባርን ንዝፈጸም እትቐጽል ቤተክርስቲያን፤ በቲ ሰፊሕ ናይ ምምሃርን ምስትምሃርን፤ ንሕሙማን ሥጋ ብእትገብሮ ሓገዝን፤ ናይ ቤት-ዘኻትምን፤ ንደቀንስትዮን ንዝተፈላለዩ ናይ ሰብኣዊ ምዕባሌን መደባት ብምዝርጋሕ ስብከተ-ወንጌል እትፍጽም ቤተክርስቲያን እዩ። ሎሚ'ውን ቤተክርስቲያን ነዚ ምስክርነታ ብዚግባእ ንኸተዕዝዞ፡ ነቲ ስብከተ ወንጌል

⁴⁵ ብር.እም. 4
⁴⁶ ግ.ሐ. 1:8

ቦቲ ናይ ምሕረት ስራሕ ዝኾነ ግብረሠናይ እናሰነየት ንምስክርነታ እትቅጽሎ ዘላ፤ “አባይ ኣሎ ሓውኻ?” ንዚብል ሕቶ ክብደት ስለዝሃበቶ እዩ። ርግጽ’ዩ ሎሚ እቲ እምነት ኪወርስ ዚግበእ ኣካል ኣመንቲ፤ ብፍላይ ከኣ ወገን ንኡስ ወለዶ ፈቐዶ ሃገራት ፋሕ ምባሉ፡ ንእምነቱ ኣብ ዚጸባእ ሃለዋት ምንባሩ፡ ኣዝዩ ዘተሓሳስብ እዩ።

ጽቡቕ ኣሎና ብዚብል መንፈስ ከይዳህለልና፤ ከም መጠን ድኹማት ፍጡራን ናትና ደረታትን ሰብኣዊ ጉድለትን ኃጢአትን ዝጸወርና ምጂንና ክንፈልጥን ክንእመንን፡ ተስፋ ከይቀበጽና ከኣ ኣብ ጸጋ ኣምላኽ ክንምዕቁብ ይግበአና። ኣብ ከምዚ ጉዕዞ’ዚ፡ እቲ ቀዳማይ ስጉሚ፤ መንፈስ ንስሓ ምልባስ እዩ። ደረታትናን ጉድለታትናን ምእማን፤ ካልኣት ኣብ ልዕሌና ንዚፍጽምዎ በደል ይቕረ ንምባል ዘይምስልካይ፤ ንኻልኣት ቦቲ ዝገበሩኻ ሕማቕ ዘይምፍዳይ እዩ።

33. ጉዕዞ ክርስትና ብሓፈሻኡ ኮነ፤ እዚ ጉዕዞ ዓመት-እምነት ዚሓቶ ምምሕያሽ፤ ብብዙሕ መዳዖት ክንጽመደሉ ዘሎና እዩ፤ ቅድሚ ኰሉ ምስ እግዚአብሔር ኣቦ፤ ምስ ወዱ ኢየሱስ ክርስቶስ መድኃኒና፤ ምስ መንፈስ ቅዱስ ወሃቢ-ሕይወት ዚህልወና፤ ናይ ነፍስወከፍ ቀጥታዊ ርክብ ከመይ ኣሎ? ናይ ምእመናን እምነታዊ ሕይወት ከመይ ኣሎ? ጉዳይ እምነትናን ኅብረተሰባዊ ሃለዋትናን፤ ብመንጽርቲ ብፍቕሪ ክንግደሰሉ ዘሎና ሓውናን፤ እንነብረሉ ኅብረተሰብናን ከመይ ከምዘሎ ኣዕሚቕና እንግደሰሉ እዋን እዩ። “... ኣብ ስራሕ ስብከተወንጌል ኪዕንቅጽ ዚኸእል ናይ ቤተክርስትያን ኣሰራርዓን ኣገባብን ዘጋጥሙ ኣሎ፤ ነዚ ኸሉ ቀጸሉ ዚግምግምን ዘንቀሳቕስን መደብ ምስዚህሉ ግን እዚ ጽቡቅ መጋብሪ ኪኸውን ይኸእል፤ ብዘይካ ቅነዕን ብቕዕን መንፈስ ወንጌልን፤ብዘይ ናይ ቤተክርስትያን ተአማንነትን (ንጸዋዕታኣ) ዝኾነ ዓይነት ሓዲሽ መሣርዕ ገለ’ኳ ዘየፍሪ ይኸውን”⁴⁷።

34. ኢየሱስ ኣብ ወንጌል ዚህበና ምስላታትን ሕይወቱን፤ ሕይወት ደቀ-መዛሙርቱን ብቐንዱ እንተረኣና፤ እታ ናይ መንግሥቲ ኣምላኽ ደቃቕ ዘርኢ በቑላ ዓብዶ ንኸትፈሪ፡ ክትመውት ኣለዋ፤ ናይ ክርስትያናዊ ዕብየትን ስጉምትን ሕጊ እዚ እዩ፤ ምእንት’ዚ ከኣ ንማኅበረ ክርስትናና ኮነ፤ ንነፍስወከፍና እናናሳዕ ዜጋጥመና ጸገማት ተስፋ ክቕርጸና ዘይኮነስ ክትበዓና እዩ ዘለዎ። ምስ ቅዱስ ጳውሎስ ኮይንናውን “ምስ ዝደከም ሽዑ እየ ዝብርትዕ”⁴⁸ ክንብል ኣሎና። “እታ ንኡስ መጓሰ፡ ኣብኹም መንግሥቲ ኪህበኩም ፍቓዱ እዩ’ሞ፡ ኣይትፍርሑ!”⁴⁹።

ነቲ መጻኢ ጉዕዞን መድረኽን ክንጥምት ከሎና፤ ብመንጽር ጉባኤ ቫቲካንን መላእ ቤተክርስትያንን፡ ቅድስናኦም ዚኣወጅ ዘሎ ብጸዕ ዮሐንስ መበል 23፡ ኣብ ምኽፋት ዓቢይ ጉባኤ ዝሃብዎ መሪሕ ቃል ንዝኸር፡ “...ናትና ተግባር ድማ ብተባዕን ቁምነገሪይናን ድልየት፡ ብዘይፍርሓት፡እዋኑ የሓተና ንዘሎ ስራሕ ርእስና ከነወፈ፡

47 ታሕ. ወን. 26
48 2ቆሮ.12:10
49 ሉቃ.12:32

ምእንት'ዚ ከአ ቤተክርስቲያን ንዝሓለፈ 20 ምእተዓመት ንዝተኸተለቶ መንገዲ ሒዝካ ምጥግዝ እዩ...⁵⁰ ከምዝበሉ፣ ከም መጠን ቤተክርስቲያን ዘሎና ቀንዲ ዕማምና፣ ብእሙን ቀጻልነትን፣ ብውዕወዕ ተባላሓትነትን ነቲ ስራሕ ስብከተ-ወንጌል ምዕማቕን ምስፍሕፋሕን እዩ። እቲ ብሓዋርያት ዚሰርሕን፣ ንሰማዕቶም ዜነቃቕሕን ዝነበረ መንፈስ ቅዱስ ከአ፣ ነዚ ተግባር'ዚ ንምፍጻም ክእለትን ድልየትን ባህግን ትብዓትን ከምዘልብሰና ነአምን።⁵¹

ብኸመይ ኢና ግን ምስክርነትና ከነዕዝዝ እንኸእል? ዓረቕትን መሓርትን፣ መንገዲ ሰላም ተኸተልትን ብምዃን፣ ነዛ ዓለም'ዚአ ከይመሰልካ(ሮማ.12:2) ብመንፈስ ክርስቶስ ክትነብር ምኽኣል፣ ብመንጽር ብጻይካ ንዘሎካ ሓላፍነት ፈሊጥካ ግቡእካ ምፍጻም ይድሊ። "... ንሃገርካን ንሕዝብኻን እሙን ብምዃን፣ ነቲ ከሉ ናይ ዜግነት ግዴታን ኃላፍነትን ብተአማንነት ብምፍጻም፣ ካቶሊካውያን ምእመናን፣ ንናይ ሓባር ጠቕምን ረብሓን ከማዕብሉን፣ ከገልግሉን ኣለዎም። ምእንት'ዚ ከአ ርእይቶኡ ምን ቅኑዕ ሓሳባቶምን ብምዕዛዝ፣ መንግሥታዊ ሰበሥልጣን ብመደብ ፍትሕን ርትዕን ከም ዚካየዱ፣ ሕግታትን ዚወጽእ ድንጋጎታትን ምስ ሞራላዊ ሕግን፣ ሓባራዊ ጠቕምን ከምዘሳኒ ኪገብሩ ትሑዛት እዮም...።"⁵²

ቤተክርስቲያን'ውን ንርእሳ፣ ማለት ናይ መራሕታን ኣባላታን ኣብ መደብ ንሰሓ ምእታው ከምዘድሊ፣ ቃል ኤርምያስ ነቢይ የመልክት፣ "እንተ ተነሣሕካ ክቕበለካ እዩ፣ ከምብሓዲሽ'ውን ኣገልጋልየይ ክትከውን ኢኻ፣...ናተይ ነቢይ ክገብረካ እዩ፣ እቶም ሕዝቢ ናባኻ ተመሊሶም..." (ኤር.15:19) ኪመጽኡ እዮም።

ስብከተ-ወንጌል

35. ነዚ መጻኢ ጉዕዞና ክንጥምት ከሎና፣ ናይ ተልእኮ ቤተክርስቲያንና ቀዳምነታት ባኣጋኡ ይረኣዩና። ነዚ ዚኸውን ትምህርትን ትዕዛብትን ካብቲ ዝሓለፈ ዝተቐበልናዮ ብሥራት ወንጌል፣ ብመደብ ትምህርተ-ክርስትናን (Catechesis) ሊጡርግያዊ ሕይወትናን ዘስተማቕርናዮ እዩ። እዚ ከሉ ምስ'ቲ ዕለታዊ ሕይወት ተዋሃሂዶ እዩ። እዚ ኪግበር ዘለዎ፣ኣብ'ዚ ዚሰዕብ ሰነዳት ተገሊጹ ኣሎ፣ 1) "ናብ ኣሕዛብ" ዚብል ሰነድ ጉባኤ 2) ጳውሎስ 6^ይ ብ1975 ዓ.ም.ፈ. "ስብከተ ወንጌል ሎሚ":3) ቅድስናኣም ዚእወጅ ዘሎ ብጹዕ ዮሐንስ-ጳውሎስ 2^ይ፣ "ተልእኮ ክርስቶስ" 4) 7-28 ጥቅ. 2012 ዝተኻየደ ንሓዲስ ስብከተወንጌል ዚርኢ ሲኖዶስ ኣቡናት፣ 5) "ታሕጓስ ወንጌል"፣ ናይ ኣቡነ ፍራንቸስኮስ መልእኽቲ።

ኣብ ሃገርና ናይ ክርስቶስ እሙናት መሰኻኸር ንምዃን፣ ንኸሎም ምእመናንና እነተሓሳስቦ ጉዳይ እንኪኸውን፣ ናይ ሓባር ጉዕዞ እዩ። ስብከተ-ወንጌል ኪበሃል

⁵⁰ ቤ.ክ. ቅ.ጴጥሮስ 11 ጥቅ. 1962፣ ዮሐንስ መበል 23 (ኣብ ምኽፋት ጉባኤ ቫቲካን 2^ይ)
⁵¹ ግ.ሓ.2:29፣ 4:13,29,31፣ 9:27-28 ረአ
⁵² ሓዋ.ተል.ምእ.14

ከሎ፡ ከም መጠን ናይ ዓለም መድሓኒ ንክርስቶስ ምስባኸ እዩ።⁵³ ነዚ ዘጸናገዕ መልእኸቲ ድሕነትን መድሓንን፣ ንሕና ክርስትያን ብቐጻሊ "ብግዜኡን ብዘይግዜኡን"⁵⁴ እንሰብኮ ኮይኑ፡ ኣብ'ዛ ሃገርና እነበርከቶ ዝዓበየ ህያብ እዩ። ምኽንያቱ መልእኸቲ ተስፋን ፍቕርን እንኪኸውን፣ ብቐዳሱ መጽሓፍ ብዚወሃብ ቃል-አምላኽ ዚገነር፣ ኣብ ሕይወት ምሥጢራት ውጽኢቱ ዚንበር፣ኣብ ግብረ-አምልኾ (ሊጡርግያ) ዚዝከርን ዚኸብርን፣ ብሕይወት ዚምስከርን እዩ። እዚ ዝዓይነቱ ዕማም ስብከተ-ወንጌል ናይ መላእ ሕዝብ-እግዚአብሔር መንፈሳዊ ወፈራ ዚሓትት እዩ።

"ብስም ጥራሕ ክርስትያን"

36. ጉባኤ ቫቲካን 2ይ ብዓቢይ ሻቕሎት ካብ ዝተዛረበሉ ሓደ፣ ናይ'ቲ "ስማዊ ክርስትና" ኪብል ዝሰመዑ ወገን ጉዳይ እዩ። ኣብ'ቲ "ፍሥሓን ተስፋን" ዝኣርእስቱ ሰነዱ (ቀ፡43) "...ብዙሓት ሰባት ንእምነቶም ምስ'ቲ ኣብ ዕለታዊ ጉዕዞ ዚነበርዎ ሕይወቶም ከወሃህድዎ ብዘይምኽኣሎም፣ ነዚ ክልቲኡ ብምንጽጻሎም፣ ናይ'ዚ እዋን'ዚ ዝዓበየ ስሕተት ወይ ግድል ኪበሃል ይከኣል..."⁵⁵ እዞም ብስም ጥራሕ ክርስትያን ከመይ ዝበሉ እዮም? ብጉዳይ እምነቶም ዘይግደሱ፣ ንእምነቶም ከም መሪሕ ሕይወቶም ዘይርእዩ፣ ምስ ማኅበረ ክርስትና ኮይኖም ንአምላኽም ንመድኃኒኡም ዘዩምልኹ፣ ንገሊኡ ወገናት እምነት ዚቕበሉ ንገሊኡ ግን ዚነጽጉ፣ ብሓፈሻኡ ንሓደ ስማዊ ክርስትያን መለለዩኡ፣ ዝተጠምቀ ግና ኣብታ ማኅበረ ክርስትናኡ ርኡይ ንጡፍ ተሳትፎ ዘይብሉ፣ ብሓጺሩ ዛሕሊ ዝሃረሞ፣ ናይ ሕይወት መቐት ዘይብሉ ክርስትያን እዩ። " ...ተጠባቂኹም ክንሰም፣ መደብ ሕይወቶም ግን ነቲ ናይ ጥምቀት ግድነቶም ዘዩንጸባርቑ"⁵⁶ ሕይወት ዚነብሩ እዮም።(ታሕ.ወን. 15 ረአ) "ኣቱም ደቀየ! ብግብርን ብሓቕን እምበር ብቐልን ብልሳንን ኣይንፋቐር"⁵⁷።

37. ነዞም ከምዚኣም ዝበሉን፣ ብሓፈሻኡ'ውን ንኸሉ ዚኸውንን "ሓዲሽ ስብከተ-ወንጌል" ክድልየና እዩ። ብ1973፣ ጳውሎስ 6^ይ ኣብ ሃይቲ (ላቲን አመሪካ) ብዝገለጸዎ መሠረት "ሓዲስ ስብከተ-ወንጌል" ኪበሃል ከሎ፣ "ብሓዲስ ቅንኣት-መንፈስ፣ ብሓዲስ ብልኃት፣ ብሓዲስ መግለጺ" ዚፍጸም ስብከተ-ወንጌል ንምባል እዩ። ነቲ ኣብ ኅብረተሰብ ዘሎ ለውጢ ኣብ ግምት ብምእታው፣ሓዲሽ ቋንቋ፣ሓዲሽ ቅዲ አመሃህራ፣ ሓዲሽ አገባብ ሕይወትን ስብከትን፣ ሓዲሽ ዓይነት ምስክርነትን ኣብ ቤተክርስትያን ከድሊ እዩ።

⁵³ ስብ.ወን. (ጳውሎስ 6^ይ)
⁵⁴ 2ጢ.ሞ. 4:2
⁵⁵ ፍሥሓን ተስፋን 43 [በነዲክቶስ 16፡ስብከት ኣብ ላቲን አመሪካ፣ ታሕ.ወን.15]
⁵⁶ ታሕ.ወን. 15
⁵⁷ 1ዮሐ.3፡18-19

ከምኡውን ናብቶም “ዝረሓቐ”፣ ናብቶም ዘይመጽኡ ገጽና ክንምልስ ከነም-
ጽእም ክንጽዕር ኣለና። ብእምነት ዝመጽእ “ድኻታት” ናብ ዝኾኑ ገጽና፣ናብ/ቶም ናይ
ኣምላኽ ጽምእን ጥሜትን ዘለዎም፣ ክርስትያን ክንሰም ከም ዘይክርስትያን ኮይኖም
ዚካየዱ/ሞ ምምጻእ ዝኣበዩ፣ ናብኣም ክንከይድ ኣለና። ነፍስወከፍ ሰብ ብውሽጡ-
ውሻጡሉ ብኅሊናኡ ስምዒት ኣምላኽ ዘለዎ ስለዝኾነ፣ ማለት ናይ ነፍስወከፍ ሰብ፡
እቲ “ናይ ልቡ ልቢ” ኣምላኽ ብቐንዱ ስለዝኾነ፣ ነዚ ምስረኽቦ ጥራሕ/ዩ ኪቐስን
ዚኽእል።(ቅዱስ ኣገብጢናስ)

38. ኣብ/ዚ ከምዚ ዝበለ ስብከተ-ወንጌል ኩሎም ደቂ ቤተክርስትያን ተለኣኽትን
ተወፈይትን ዚኾንኦ⁵⁸ ጸዕታ ኣለዎም፣ ዚሳተፉሉ ኣገባባትን መደባትን፣ ዜገልግልሉ
ቦታን ምጥጣሕ የድሊ፣ ብሓጺሩ ዓለማውያን ምእመናንውን ኣብ ናይ ቤተክርስትያን
ሱታፌን ኅብረትን ዘለዎም ቦታ ኪፈልጡ፡ በኣኡ መጠን ከኣ ንጥፊታቶም ከዕዝዙ
ስለ ዘድሊ፣ ንሕና ኩልና ክንስበኽን ክንሰብኽን ኪድልየና እዩ። ቤተክርስትያን ነዚ
እምነት እተመሓላፈሉት ትሕዝቶ-እምነት እትምህረሉን ቀንዲ ኣገባብ ድማ፣ ኣብ
መንጎ ዕለታዊ ሕይወትን ወንጌላዊ ትምህርትን ርክብ ብምፍጣር እዩ። ንወንጌል
ሕልፊ ዜስፍሖ ከኣ ኣእምሮኣዊ ምርምር ዘይኮነስ ግብራውን ሕይወታውን ምስክርነት
እዩ። “...ምእመናን ንጉዕዞ-ሕይወቶም ብመደብ ፍቕሪ፣ ሕይወት ኪህቡሎ የድሊ።
ብዚከኣል መጠን ድማ ነዚ መደብ ግብረ-ሠናይ ኣብ ተግባራቶም ኪገልጽዎ ይግባእ።

ነፍስወከፍ ምእመናን በቲ ኣብ ግብረ ኣምልኾን ጸሎትን ዚሳተፎ፣ በቲ ብድላዩ
ዚሓቕኡ መደብ ንስሓን ናይ ዕለታዊ ናብራ ጸዕርን ድኻማትን ኣቢሉ፡ ንድኻነት
መላእ ዓለም ከምዘበርከትን፡ ኣብ ኩሎም ሰባት ጽልዋኡ ከምዚህልዎን ኪዝክር
ይግባእ...⁵⁹። ምእመናን ከኣ ኣብ/ቲ ዜካይድዎ መደብ ሓዋርያውነት በቶም ፊት
ዚስርዑ መራሕቶም ጳጳሳትን ካህናትን ሰብ ውፉይ ሕይወትን ተሰንዮም ይፍጽምዎ።

ንእምነትና ዘዳኽሞ ኣየናይ እዩ?

ሀ) መንፈስ ዓለምን ዓለማውነትን፡

39. “ካብቲ ብጸጋ ክርስቶስ ገይሩ ዝጸወዓኩም ኣምላኽ፣ እንታይ እዮኑ ናብ ካልእ
“ወንጌል” ከም ዝሓለፍኩም ገሪሙኒ ኣሎ”⁶⁰ ኪብል ቅዱስ ጳውሎስ ነቶም ካብ
መንፈስ ክርስትና፣ ተጻዖ ናብ ዝኾነ መደብ ዝዘንበሉ ኣበርቲዑ ይወቕሶም። ሎሚውን
ከም ጥንቁላ ዝመኑት፡ ሓሶት፡ስርቂ፡ ብላዕ (ጉባ)፡ ኪዳናዊ ጥልመት... ዝበለ መንፈስ
ዓለምምበር መንፈስ ክርስቶስ ዘየንጸባርቐ ባህልን ኣክያይዳን ኣብ ማእከልና ምእታዉ
ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ከም ንቡር ዘየሰከፍ ዘየሕንኽ ኮይኑ ምዘውታሩ፣ እቲ ቃል ጳውሎስ

58 ሓዋ.ተል.ምእ. 3 ረእ
59 ሓዋ.ተል.ምእ. 16
60 ገላ.1:8

ነኣና'ውን ከምዘተባህለ የረድኦ። እቲ ኣቐዲሙ ዝተጠቐሰ ቀጥዒ ዘይብሉ ናይ ሃብትን ዓብላልነትን ህርፋን፣ ብግዙፍን ግዜያውን ሥጋውን ታሕጓስ ጥራሕ ክትግግብ ምምናይ፡ ንገንዘብን ሃብትን ክትብል መደብ ሕሊናን መሥርዕ ክርስትናን ሓዲግካ ምውጻእ...ናይ/ዚ ሹሉ መብቁል ኪበሃል ዚከኣል" ...ፍልጠት ሃይማኖት ዘይምህላው፣ ወይ ዘይምግዳስ፡ ኣብ ግዜያዊ ናይ ዓለም ሃብትን ጥሪትን ምዝንባል፣ ናይ ኣመንቲ ሕግቕ ኣብነትን ዕንቅፋትን፣ ተጻይ እምነት ዝኾነ ዘመናዊ ኣተሓሳስባ..." እዩ።⁶¹

ብሓጺሩ እቲ ኣብ ግዜያዊ ጣዕምን ሃብትን ምቕትን ዚኣምን፣ "ማተሪያሊዝም" ማለት ንመጻኢት ሕይወት ዘየሓሰብ መንፈስ-ኣልቦ ኣተሓሳስባን ዝንባሌን ይደፍእ ከምዘሎ ግልጺ እዩ። ንኣምላኽ ግምት ዘይህብ፣ ጆርጅ ኤልዮት ዝተባህለ ደራሲ ከም ዚብሎ ድማ፡ጥልቕ ኢሉ ዘየስተውዕል ኣብ ርእሱ ዚጥሕል "ኣንነት"፣ ማለት ባዕላይ ብባዕላይ ክኸእል...ዚብል ሓሳብን ግብራዊ ኣገባብን እዩ፣ ንርእሰኻ ኣብ ቦታ ኣምላኽ ምግባር፣ መሠረት ህላዌኻ ንሱ ክንዲ ዚኸውን "ባዕላይ" ዚብል ሓሳብ ገኒኑ፣ገንዘብ እንተሓዘ ከሉ ሓዘ... ዚብል ዚንባሌ ኣሎ፣ንብዙሓት ከኣ ካብ ኣምላኽ ኣርሒቑ። ኣብ ውሽጢ ቤተክርስቲያን'ውን እንተኾነ እዚ መንፈስ/ዚ ከየኣቱ ዘየፍርሕ ኣይኮነን። ዝኣመንካዮ "ኣንነትካን ገንዘብካን" ዓለምካን ምስ ጠለመ፣ እቲ ፈሊጡ ልቡ ንመደብ ኣምላኽ ዝዓጸወ ሽዑ ሓዲግ ይተርፍ፣ በንጻሩ ባይነቱ ተኣሚኑ፡ጥራሕ ኢዱ ኮይኑ ንኺመልኣሉ ናብ ኣምላኽ ዝቐረበ ግን ልቡ ይመልኣሉ። ከመይ ኣምላኽ ወሰን ዘይብሉ መሓሪ እዩ።

"...ኃጥኣን ንመንግሥቲ ኣምላኽ ከም ዘይወርስዎዶ ኣይትፈልጡን ኢኹም? ኣይትጋዦ!! ኣመንዝራታት፡ ወይ መምለኽቲ ጣዖት፡ ዘመውቲ፡ ወይ ግብራ-ሰዶም ዚገብሩ፡ ሰረቕቲ ስሱዓት፡ወይ ሰኽራማት፡ወይ ተጻረፍቲ ወይ ከተርቲ ንመንግሥቲ ኣምላኽ ኣይኪወርስዎን እዮም..."⁶²።

ለ) እኹል ክርስትያናዊ ኮስኩዕ ኣይጸገብካ ምዃን፣

40. "ነታ ኣባኻትኩም ዘላ ተስፋ ምንጫ ንዚሓተኩም ንምምላሽ ስንድዎት ኩኑ"⁶³። ብቓል ይኹን ብተግባር ንምምላሽ ግን ቅድም ንርእሰኻ ርዳእ ብሱል ሰብ ክትከውን ግዲ እዩ፣ እዚ ከኣ ብናይ ትምህርቲ-እምነትካ ፍልጠትን፣ ኣብ ሕይወት ምሥጢራት ብዘለካ ተሳታፍነትን፣ ብዓቢኡ ድማ ቦቲ ክርስትያናዊ ተወፋይነትን ዚወሃብ ምስክርነት ዚዓዝዝ እዩ። ብዓቢኡ ክትርእዮ ከሎኻ፣ ንእምነት ዚርኢ ገለ ዓይነት ድንቅርና፣ ንምጥፋኡ ክንቃለስ ከም ዘሎና ርዳእ እዩ። ብሕፃንነትካ ሓደ እዋን ብዘተመሃርካዮ ጥራሕ ምንባር ዝተኻእለሉ ገርህን ጥዑምን ግዜ ሓሊፉ እዩ። "ሰብ ኣብ/ዚ ዚርከብሉ ታሪኻዊ ኮነቱ ወይ ሃለዎቱ ኮይኑ፣ ንእግዚኣብሔር ብብርሃን

61 መዝ.ሃይ. 29
62 1ቆሮ. 6:9
63 1ጴጥ.3:15

አእምሮአ ጥራት ንኺፈልጦ ብዙኅ ጸገማት ኪጻነፎ ይረኡ...⁶⁴፤ ስለ'ዚ ነዚ ሎሚ ዘሎ ጽንኩር ኩነት ንምብዳህ ድልዱል ዝኾነ መንፈስን ምሕዳስን የድልዮ።

ንእምነትና ዘደልድል ኣየናይ እዩ?

ሀ) ኣብ ሓልዮት ኣምላኽ ነቕ ዘይብል እምነት

41. “ብናይ ጎይታናን መድኃኒናን ኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋን፡ ነኡ ብምፍላጥን ግና ዕባዩ” (2ጴጥ. 3፡18) ከም ዚብል ብጸጋኡን ፍልጠቱን ክንስጉም እዩ ዚድለ ዘሎ። ስለ'ዚ ነቕ ዘይብል እምነት ኪበሃል ከሎ፡ ኣብ ኣምላኽ ንዘሎና ጸግዕን ደገፍን ዘረጋግጽ፤ ምእንት'ዚ ከኣ ኣብ ዝኾነ ይኹን ግዜ ናብ'ቲ ሓደ ኣምላኽና ደኣ'ምበር፤ “ከኣልቲ ወይ ፈለጥቲ” ናብ ዝበልናዮም ጠንቁልቲ ክንከይድ ኣይግባእን፡እምነትና ኣየፍቅደልናን እዩ። ከምኡ'ውን ጉዳይናን ባህግናን ናብ ኣምላኽ ምስቕረብና፡ ኣብ'ቲ እምነትናን ሓልዮት-ኣምላኽን ተማዕቀብና ንካየድ'ምበር፤ “ብግዲ ድላየይ እንተ ዘይተፈጸመለይ ...” ዝዓይነቱ ኣተና ቅቡል ኣይኮነን።

ብዙሕ ግዜ ከምዚረኣ እቲ ኣብ ሓልዮት ኣምላኽ ዘሎና እምነት ዚፍተነሉ ግዜ የጋጥመና። ዝደለኻዮ ሓገዝ ምስ ደንጎዮካ፤ ወይ ዘይተሰማዕካ ኮይኑ ምስ መሰለካ እውን እንተኾነ፤ እምነት ንጽንዓትን ትጽቢትን እዩ ዚሓትት'ምበር ናብ ካልእማልእ ምባል ኣይኮነን። “ዝኾነ ዓይነት ጥንቁላዊ ትንቢት፤... ብምትሃት ሙታን ምጽዋዕ፤... ከዋኸብቲ ምቕጻርን፡ራሕ ኢድ ምንባብን ዛዕጎል ዘርዘርካ መጻኢ ምትርጓምን ምንጋርን፤... መናፍስትን ካልእን ምጽዋዕ...ብመንጽር ኣምላኽ ኪህልወና ንዚግበኣ ግምትን ክብርን፤ፍቕሪ ዝመልኦ ፍርሓቱን ኩሉ ዚጸረር እዩ”።(መዝ.ሃይ.2116)

ለ) ንቤተክርስቲያን ክርስቶስ እሙን ምዃን የድሊ።

42. ሓደ ሓቀይና ናይ ክርስቶስ ተኸታሊ ዚበሃል ሰብ ነቲ “ምሉእ ክርስቶስ” እዩ ዚቐበል፤ ማለት ነቲ ርእስን ነቲ ኣካልን ብምሉኡ ይቐበል፤ ምእንት'ዚ እቲ ን”ኸርስ ቶስ ሕራይ!!” “ንቤተክርስቲያን ግን ኣይፋል!!” ዚብል ዘረባ ጊጉይ እዩ። ኣብ ኩሉ መዳያት ሕይወትና፤ ንውልቃዊ ይኹን ሓባራዊ ሕይወትና ብዚርኢ ኩሉ፤ ነዛ ቤተክርስቲያን/ዚኣ ክንክተልን፤ ንኹሉ ትምህርታን እምነታን ክንቐበልን ኣሎና። ስለ'ዚ ድማ ንትምህርቲ ቤተክርስቲያንን ንትእዛዛታን ብዚግባእ ክንስምዕን ክንስዕብን ከሎና፤ ነቲ ሥሩዕን ሚዛናውን እምነታዊ ሕይወትና ውሕስነት ገቢርናሉ ማለት እዩ።

⁶⁴ መዝ.ሃይ. 37

ሐ) መስቀል ክርስቶስ ምጽዋር፤

43. "... መስቀል ክርስቶስ፡ አምላኽ ንዓለም ናይ ዘለዎ ፍቕሩ መግለጺ፤ ናይ'ቲ ኩሉ ጸጋታት ምንጪ ምዃኑ መረጋገጺ ስለዝኾነ፤ ቤተክርስቲያን መስቀል ክርስቶስ ክትሰብኽ ግቡኣን ግዴታኣን እዩ..."⁶⁵። ንኸርስቶስ ምኽታል ማለት መስቀሉ ንምሽካም ድልዊ ምዃን ዚሓትት እዩ። "ኪኸተለኒ ዚደሊ እንተሎ ንሱ ርእሱ ይኸሓድ፤ መስቀሉ ጸዊሩ ከኣ ይከተለኒ"⁶⁶ ኣብ ቤተክርስቲያን ክርስቶስ ዘሎና ተወፋይነትን እምነትን ዚግዝዝ፤ ቦቲ ንመስቀል ክርስቶስ ዘሎና ተጻምዶን ተወፋይነትን ምዃኑ ክንፈልጥ ይግባእ። ንመስቀል ክርስቶስ ምቕባል ማለት ኣብቲ ኹሉ መደባት ሕይወትና ተስፋ ከይቆረጽና ንመደብ አምላኽ ንምቕባልን፡ ብዓቕሊ ምጽባይን ዘኸእለና እዩ። አምላኽ ዘይሰመዓና ኢልካ ምጭናቕን፤ እዚ ኹሉስ ነኣይን ኣባይን ስለምንታይ? ብዚብል ሕቶ ክንናወጽ ከሎና፤ ኣብ መስቀል ክርስቶስ ዘሎና እምነት ጥራሕ'ዩ ኪምልሸልና ዚርከብ። ምእንት'ዚ ብኪዳናዊ ሕይወት ይኹን፡ ብክህነታዊ ብወፋይ ሕይወት ኩሉ ብዚግበር እምነታዊ ጉዕዞ፤ ንመስቀል ክርስቶስ ንምጽዋርን ንምስባኽን ድልዎት ክንከውን ኣሎና። ክርስቲና ኣብ መስቀል ዝግንበበን ዝፈረየን ስለዝኾነ፤ ኣብ እግሪ መስቀል ምዃን ንኣደ ክርስቲያን ኣብ'ቲ መብቄሉ ምህላወ ዚምስክረሉ፤ ኃይሊ እምነቱ ዘውሕሰሉ እዩ።

መ) ንባብ ቃል-አምላኽ (ቅዱስ መጽሐፍ) ምዝውታር፤

44. "ሱብ ብኹሉ ቃል አምላኽ'ምበር ብእንጌራ ጥራሕ ኣይነብርን እዩ"⁶⁷ "እነሆ ኣነ ናብታ ሃገር ጥማት ዝሰደለን መዓልታት ኪመጽኣ እየን፤ እዚ ጥማትዚ ግና ንምስማዕ ቃል እግዚአብሔር እምበር ጥማት እንጌራን ጽምኢ ማይን ኣይኮነን"⁶⁸ ካብ'ቲ ናይ ዓመት እምነት ቀንዲ ባህግታትን ትምኒትን፤ እዚ ናይ አሞጽ ነቢይ ቃል ንኪፍጸም እዩ፤ ሕዝቢ እግዚአብሔር ናይ ቃል አምላኽ ባህግን ሃረርታን ኪሓድር፤ ቦቲ ብሃንቀውታ ዚቐርቦን ዜንብቦን ቃል አምላኽ ሕይወቱ ንኪሕደስ እዩ።

ጉባኤ ቫቲካን 2^ይ ኣብ'ቲ ቃል-አምላኽ ዚብል ሰነዱ፡"ኣብ ምሥጢረ ቅዱስ ቍርባን ብዚግበር ተሳትፎ ሕይወት ቤተክርስቲያን ከምዚግብን ከም ዚሕነጽን፤ ነቲ 'ንወትሩ ዚነብር' ቃል-አምላኽ ብዚህልወና ፍሉይ መንፈሳውነትን ኣኽብርቲን፤ ሓዲስ ናይ ሕይወትን መንፈሳዊ ምንቕቓሕን..."⁶⁹ ኪበጋገስ ተስፋና እዩ። በኣኡ ኣቢሉ ቃል-አምላኽ ንዝመጽኣና "ቅዱስ መጽሐፍ ዘይምፍላጥ ማለት ንኸርስቶስ ዘይምፍላጥ"

65 ዘሎናዮ ዘመን 4
66 ማቴ. 26:24
67 ሉቃ.4:4
68 አሞ.8:11
69 ቃል-አም. 26

(ቅ. ሄሬኒሞስ) ስለዝኾነ፣ ሥሩዕ ንባብን አፍልጦን ቅዱስ መጽሐፍ ንኺቅጽል፣ ናይ ሕዝቢ እግዚአብሔር ቆሞሳትን ኩስኩስትን ከሎም ኪጽዕሩ ይግባእ።

ንንባብ ቅዱስ መጽሐፍ ዚወሃብ ኣቓልቦ፣ ኣብ ምእመናንና ተበራቢሩ ምርኣይ ዘጸናንዕ እዩ። ግና ወትሩ መሥመሩ ዝሓለወ ኣናብባን ርድኢትን፣ ኣብ'ቲ ናይ ቤተ-ክርስቲያን መሥመር ዝጸገገን ኪኸውን ሓደራ ንብል።።።። ዚ ዚሕግዝ ናይ ቅዱሳት መጻሕፍቲ ቡባቕንቋኡ ተተርጉሙ ዝቐረበልና ጎታማት ምህላው'ውን ዓቢይ ባህርይ ባህርይ እዩ። እዚ ንባብ ቃል-አምላኽ ፍረ ዘለዎን ዜሓድስን ኮይኑ ምእንቲ ኪርከብ፣ ብግቡእን ብቐዕን ምስንዳውን ኣገባብን ኪግበር የድሊ።

ሠ) ኣብ ናይ ምሥጢራት ሕይወት ምስታፍ፣

45. “ከምቲ ንናይ ክርስቶስ ሥጋኡን [ደሙን] እተኸብሮ፣ ቤተክርስቲያን ንቅዱሳት መጻሕፍቲ' እውን ወትሩ ዚግባእ ክብሪ ትህቦ።...ክብ'ቲ ሓደ መአዲ ቃል-አምላኽን ሥጋ ክርስቶስን ቀጸላ መግቢ ሕይወት እናተቐበለት ድማ፣ ከየቋረጸት ንምእመናና ከተቐርበሎም ትርከብ” (ቃል ኣም.21 ጉባ.ቫቲ.2፩)። “ኣቱም ዝደኸምኩምን ዝጸዓርኩምን ከልኹም ናባይ ንዑ፣ ኣነ ድማ ከዕርፈኩም እየ”⁷⁰። “መሠረቱን ዓንድ-ማእከሉን መሥዋዕተ ቅዱሴ እንተ ዘይኮይኑ፣ ሓደ ማኅበረ ክርስትና ኪሕነጽ ኣይክእልን”።⁷¹ ኣብ ልማድና ዝጸንሐ ንመንፈሳዊ ኸብርን ዝኸርን ዚወሃብ ግምት ልዑል እዩ። እዚ ብፍላይ ኣብ'ቲ ናይ ምሥጢራት-ክርስትና ሕይወት ኪረከ ዘለዎ እዩ፣ ነቲ ዝደኸመን ኪሕደስ ዘለዎን ሕይወት-ክርስትናና ቀንዲ ሓይሉን ትብዓቱን፣ ኣብ'ዚ ናይ ምሥጢራት ሕይወት ከም ዚረከብ ብምፍላጥ ሕይወትና ኣብኡ ዝተተኸለን ባኣኡ ዝተመገበን ኪኸውን፣ እዚ ናይ ዓመት እምነት ዕላማ ዚሓቶ እዩ።

ኣብ ምእመናን ዚረከ ዘሎ መሥዋዕተ ቅዱሴ ናይ ምውፋይ ባህጊ ዓቢይ ስጉሚ እንኪኸውን፣ ግና ብዚግባእ ብብቐዕን ኣገባብ ክንሳተፎ፣ ሕይወትና ከአ ባህር ናይ መሥዋዕቲ ክርስቶስ ጸጋታት ተሓዲሱ ዚረኣየሉ ሃለዎት ክንርኢ ንምነ። እዚ ኸአ ፍርዖቱን ውጽኢቱን ዚገሃድ ኣብ ዕለታዊ ሕይወትና እንነብርን እነስተማቕርን፣ ኣብ መደብ ዕርቅን ምሕረትን ብእነዘውትሮ ኣገባባት እንኪኸውን፣ ብፍላይ ብንስሓ ብዝነጽሐን፣ ብቅዱስ ቍርባን ዝተመገበን ሕይወት ኪህልወና እዩ ዚድለ። መሠረት ስድራቤትን ናይ ሓድነትን መርኣዩ ዝኾነ መሥጢረ ቃልኪዳን ብተሓማንነትን ብመሥዋዕትነትን ከይተረፈ ክንሕልዎን ክንነብርን ዝተጸዋዕናሉ እዩ። ኣብ ግዜ ሕማምን ናይ ኣምላኽና መጸዋዕታን ከአ ባህር ናይ ግቡእ ኣገባብ ሥርዓተ ቀንዴል ክንስነ ከሎና፣ ግቡእን ብቐዕን ክርስትያናዊ ሕይወትና ለቢሰና ንርከብ።

⁷⁰ ማቴ.11፡ 28

⁷¹ ማዕ.ክህ. 6 (ጉባ. ቫቲ. 2፩)

ረ) ምስ ማርያም ኣብ እግሪ መስቀል፡ደቂ ተስፋን ትንሣኤን

46. ኣቲም ብልቢ እንፍቅረኩም ኣባላት ሕዝቢ እግዚአብሔር! ናይ'ታ "ኮቩብ ተስፋ"⁷² ዝተሰምዩት ድንግል ማርያም ኣሰር ብምኽታል ኣብ እምነትን ተስፋን ፍቕርን ጸኒዕኩም ክትቅጽሉ ነተባብዓኩም። "...ነዚ ዘሎ እዋን ብእምነትን ተስፋን ጸኒዖም ዚሓልፍዎ።"⁷³ ነቲ ዚመጽእ ክብሪ'ውን ብትዕግሥቲ ዚጽብይዎ ምእመናን ክርስቶስ"⁷⁴ እንክትኮኑ፣ ደቂ ተስፋ ምዃንኩም ኣመስኪርኩም ማለት እዩ።

ስለ'ዚ ነዛ ተስፋ'ዚኣ ኣብ መዓምቕኡ ልብኹም ክትሓብእዎ ዘይኮነስ፣ ኣብ ናይ'ዚ ዓለም'ዚ ዕለታዊ ናብራኹም ብቐጻሊ ክትገልጽዎ ብዘኸለል እምነትን ጽንዓትን ክትነብሩ ሓደራ። ነዚ እትገብሩ ድማ ብቐጻሊ ንስሓ ናብ ኣምላኽ ምስ እትምለሱን፣ "ምስ'ቶም ንዘመን ጸልማት ዘመሓድሩ ገዛእቲ ዓለምን፣ ምስ'ቶም ናይ ኃይሊ ክፍኣት መናፍስትን"⁷⁵ ብጽንዓት ምስትቃለሱን እዩ...⁷⁶።

መዛዘሚ

ከም መጠን ክርስትያን ምእመናን' እምበኣር፡በቲ ካብ እምነትን ናይ ወንጌል ብሥራትን ዚርከብ ታሕጓስ ተጻናኒንዕኩም፣ ንዘመዳ ኤልሳቤጥ ክትበጽሕ ተቐላጢፋ ንኸበሳ ይሁዳ ንዘደየበት ማርያም፣ ነታ ...ኣምሳል ቤተክርስትያን ዝኾነት ኣደ ኢየሱስ ተኸቲልኩም፣ ነዚ ዓለም'ዚ ከተቐርብሉ ዘሎኩም ተስፋ፡ ኣብ ውሽጥኹም ብምጽዋር ኣብ ጉዳናታት ታሪኽ ክትጎዓዙ ዝተጸዋዕኩም ምዃንኩም ክትፈልጡ ይግባእ።⁷⁷ እምነት ቀጥ ክትበል፣ተስፋ ክትድልድል፣ ፍቕሪ ከይትዝሕል ከይተሓለልኩም ብክርስትያናዊ ሓቦ ንበሩ፡ መስክሩ፡ ጸጋ ኣምላኽ ኣስተማቕሩ። " ኣብ ኩሉ ጸሎትና ምእንቲ ኩልኻትኩም ብሓጎስ ንጽሊ ኣሎና"⁷⁸።

ምስ ክርስቶስ ምትንሣእ ማለት ውሽጣዊ ናይ ለውጢ ጉዕዞን ንስሓን ኮይኑ፣ ካብ ጸልማት ናብ ብርሃን ዚግበር ምስግጋር እዩ፣ ደቂ ብርሃን ክንከውን እንተ ዘይከኣልና፣ ነታ ሓቂ ክንርእያ ኣይንኸእልን ኢና፣ ሓቕነት እንተዘይብልና፣ ሓራ ኣይኮንናን ማለት እዩ። (ዮሐ. 8:32 ረአ) ብብርሃን ትንሣኤ በሪህኩም፣ብተስፋ ትንሣኤ ክትምልኡን፣ ነዚ ምስክርነትዚ ክትበቐዑን፣ እቲ ብትንሣኤ ወዱ ክርስቶስ ዘሓጎሰና ኣምላኽ-ሰላም፡ ሰላሙን ርግኣቱን የሃብኩም።

72 ብተስፋ ድሒንና:49
73 ኤፌ.5:16፣ ቆላ.4:5 ረአ
74 ሮማ. 8:25
75 ኤፌ.6:12
76 ብር.ኣገ.35
77 ብተስፋ ድሒንና 50 ረአ
78 ፊልጵ. 1:4

(ጸሎት)

አ! ማርያም አደና! "...ከም መጠን አደአም፡ አደ ተሰፋ ኮይንኪ፣ አብ መንጎ ተመሃርቱ ትቕጽሊ ከም ዘሎኺ፣...ልክዕ ከማኺ ምሳኺ ከንአምን፣ ከንትሰፎ፣ ከነፍቅር መሃርና፣ ናብ መንግሥቱ ዜብጽኡ መንገዲ አርእይና፣ ኦ ኮኸብ ባሕር አብልዕሌና አብርሂ! ኦንጸባርቂ፣አብመንገድናውንምርሕና" ...። (ብተሰ. ድሑ. 50)

“ ኦ ኮኸብ ሓዲሽ ሰብከተ ወንጌል፣ እቲ ካብ ወንጌል ዚርከብ ታሕጓስ ከሳብ ወሰናሰን ምድሪ ብምብጻሕ፣ ነቲ ናይ ዓለም መወዳእታ ጫፍውን ምእንቲ ከብረሃሉ፣ ናይ ሱታፌ-ኅብረትን አገልግሎትን፣ ናይ'ቲ ምወቕ እምነትና፣ ናይ ፍትሕን፣ ናይ ፍቕር ድኻታትን ኦንጸባርቂ ምስክርነትና ንምሃብ ሓግዝና፣ አ! አደ ሕያው ወንጌል! ነቶም ናይ አምላኽ ንኡሳን ምንጪ ታሕጓሶም ዝኾንኪ ኣይና ለምንልና፣አሜን ሃሌሉያ። [ታሕ. ወን. 288]

ካቶሊካውያን ጳጳሳት ኤርትራ

አቡነ መንግሥተአብ ተስፋማርያም፡ ኤጳርቃ ዘኢሥመራ	+	<u>አገጣጠሚ ለተፈጻሚ</u>
አቡነ ቶማስ ሶስማን	ኤጳርቃ ዘባረንቱ	<u>ቶ. ቶማስ ሶስማን</u>
አቡነ ኪዳነ የዑባዮ	ኤጳርቃ ዘከረን	<u>አገጣጠሚ</u>
አቡነ ፍቕረማርያም ሓጎስ	ኤጳርቃ ዘሠገዶቲ	<u>አገጣጠሚ</u>

ኢሥመራ ዘመነ ትንሣኤ
፳፻ ሰንበት ትንሣኤ
፲፯/25 ግንቦት
፳፻ 2014

መግለጺ መወከሲ

ጢሞ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ጢሞቴዎስ
ዕብ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ዕብራውያን
ተሲ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ተሰሎንቄ
ብር. እም.	= “ብርሃን እምነት” ናይ ርእሰ ሊቃነጳጳሳት ፍራንቸስኮስ መልእክቲ
አፍደገ እምነት፡	= ናይ ርእሰ ሊቃነጳጳሳት በነዲክቶስ መበል 16 መልእክቲ
ሉቃ.	= ወንጌል ሉቃስ
ራእ.21	= ራእይ ዮሐንስ
ዮሐ.	= ወንጌል ዮሐንስ
ኢሳ.	= መጽሐፍ ኢሳይያስ ነቢይ
1ዮሐ.	= መልእክቲ ዮሐንስ
ጥበ. ሰሎ.	= ጥበበ ሰሎሞን
ፍሥ. ተሰ.	= ፍሥሐን ተሰፋን፣ ሰነድ ጉባኤ ቫቲካን 2 ^ይ ብዛዕባ ቤተክርስቲያን ኣብ ዓለም
ታሕ. ወን.	= “ታሕጳስ ወንጌል” መልእክቲ ኣቡነ ፍራንቸስኮስ
ሓዋ. ተል. ምእ.	= ሰነድ ጉባኤ ቫቲካን 2 ^ይ ብዛዕባ ሓዋርያዊ ተልእኮ ምእመናን
ሰላናዮ ምዕብልናን ... 1991	= መልእክቲ ካቶሊካውያን ጳጳሳት ኤርትራ 1991
ዘሎናዮ እዋን፡	= ሰነድ ጉባኤ ቫቲካን 2 ^ይ ፣ ብዛዕባ ካልእ ሃይማኖታት
ማቴ.	= ወንጌል ማቴዎስ
ኤር.	= ኤርምያስ ነቢይ
ድጉ. ኤር.	= ድጉዓ ኤርምያስ
ዘፍጥ.	= ኦሪት ዘፍጥረት
ነዛ ሃገር እግዚአብሔር የፍቅራ እዩ፣	= መልእክቲ ካቶሊካውያን ጳጳሳት ኤርትራ 2001
Caritas in Veritate	= ዓዋዲት መልእክቲ በነዲክቶስ 16
መዝ.ሃይ.	= መዝገበ ሃይማኖት ፡ ትምህርቲ ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን
ግ.ሓ..	= ግብረ ሓዋርያት
2ቆሮ.	= ካልኣይቲ መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ቆሮንቶስ
ሰብ-ወን.	= ሰብከተ ወንጌል፡ መልእክቲ ር.ሊ.ጳ. ጳውሎስ 6 ^ይ
ገላ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ገላትያ
ጴጥ.	= መልእክቲ ጴጥሮስ
አሞ.	=አሞጽ ነቢይ
ቃል-አም.	= ቃል አምላኽ፣ ሰነድ ጉባኤ ቫቲካን 2 ^ይ ፡ ብዛዕባ ግልጽትን ቅዱስ መጽሐፍን
ማዕ.ክህ.	= ማዕርገ ክህነት፡ ሰነድ ጉባኤ ቫቲካን 2 ^ይ ብዛዕባ ምሥጢረ ክህነትን ኣገልግሎትን
ብተሰፋ ድሒንና፡	= ዓዋዲት መልእክቲ በነዲክቶስ 16
ኤፌ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ኤፌሶን
ቆላ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ቆላሶይስ
ሮማ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ሮማ
ብር.ኢሕ.	= ብርሃነ ኢሕዛብ፡ ሰነድ ጉባኤ ቫቲካን 2 ^ይ ፣ ብዛዕባ ምሥጢር ቤተክርስቲያን
ፊልጵ.	= መልእክቲ ጳውሎስ ናብ ሰብ ፊልጵስፎስ

መውጽኢ ገጻት

ሰላምታ	3
ምስጋና	3
ዕላማ	4

<u>፩ኛ ክፍለ፡ ምዝዛም ዓመት እምነት</u>	5
እምነት እንታይ እዩ?	5

<u>፪ኛ ክፍለ፡ ህልው ኩነትና</u>	
በረኸት አምላኽ	9
ኅልቀት ባሕሪ	10
ዋሕዚ ስደት	11
ግዙፍ መዳይ ሕይወትና	13
ስነልቦናዊ ሃላዎት	15
ማኅበራዊ/ሲቪላዊ ሃላዎት	16
ሃላዎት ስድራቤት	16
ሞራላዊ ሕንጻት	16
ግዝአት ሕጊ	17
ትምህርቲ	18
ናይ መነባብሮን ቊጠባን ኩነታት	18
ሥነምግባራውን መንፈሳውን ሕይወት	19
መሠረት ቊስልናን ጸገምናን	21
ጉዕዞ ሰላም መዘዘሚ	22

<u>፫ኛ ክፍለ፡ ምስክርነት</u>	23
መሰኻኸረይ ክትኮኑ ኢኹም	23
ሱብከተ ወንጌል	25
ብስም ጥራሕ ክርስትያን	26
ንእምነትና ዘዳኸሞ አየናይ እዩ?	27
መንፈስ ዓለምን ዓለማውነትን	27
እኹል ክርስትያናዊ ኩስኩሳ	28
ንእምነትና ዘደልድል አየናይ እዩ?	29
ኣብ ሓልዮት አምላኽ እምነት	29
ንቤተክርስትያን ክርስቶስ እሙን	29
መስቀል ክርስቶስ ምጽዋር	30
ንባብ ቃል አምላኽ ምዘውታር	30
ኣብ ናይ ምሥጢራት ሕይወት ምስታፍ	31
ምስ ማርያም ኣብ እግሪ መስቀል፣ ደቂ ተስፋ	32
መዘዘሚ	32

